

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULETAS
VIEŠOSIOS POLITIKOS IR ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

Dovilė Valeikaitė

PAGALBOS KOORDINAVIMAS SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMOMS
ŽMONIŲ GRUPĖMS: KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS

Magistro darbas

Darbo vadovas
lekt. dr. Ligita Šarkutė

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
VIEŠOSIOS POLITIKOS IR ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

PAGALBOS KOORDINAVIMAS SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMOMS ŽMONIŲ GRUPĖMS:

KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS

Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 621N70001

Darbo vadovas

(parašas)

lekt. dr. L. Šarkutė

Recenzentas

(parašas)

doc. dr. I. Luobikienė

2015-02-18

Atliko

(parašas)

SM - gr. stud.

D. Valeikaitė

el. paštas:

dovile.valeikaite@ktu.edu

2015-02-18

KAUNAS, 2015

PATVIRTINIMAS APIE MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad parengtas magistro darbas

PAGALBOS KOORDINAVIMAS SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMOMS ŽMONIŲ GRUPĖMS:

KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS

(įrašyti pavadinimą)

- atliktas savarankiškai ir jo dalys arba visas darbas nėra nukopijuotas nuo kitų autorių darbų;
- nebuvo pateiktas atsiskaitymui šiame ar kitame KTU fakultete arba kitoje aukštojoje mokykloje;
- pateiktos nuorodos į visus kitų autorių darbus, kurių medžiaga pasinaudota.

DOVILĖ VALEIKAITĖ

Vardas, pavardė

Parašas

2015-02-18

Data

Valeikaitė, D. *Pagalbos koordinavimas socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms: Kretingos rajono savivaldybės atvejis*. Viešojo administravimo magistro darbas. Studijų programa 621N70001. Vadovė lekt. dr. Ligita Šarkutė. Kauno Technologijos universitetas, Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas, Viešosios politikos ir administravimo institutas, 2015, 56 p.

SANTRAUKA

Pastaruosius dvidešimt metų socialinių paslaugų poreikis nuolat didėjo. Už socialinių paslaugų teikimo organizavimą atsako Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo ir mokslo ministerijos, apskričių viršininčių administracijos, savivaldybės bei kitos žinybos. Jos atsakingos už socialinių paslaugų teikimą bei administravimą. Stebėdamos ir nagrinėdamos visuomenės pokyčius ir procesus turi priimti atitinkamus sprendimus, padedančius spręsti asmenų, patekusių į socialiai pažeidžiamų asmenų grupę, problemas. Darbo tema aktuali, nes Lietuvoje trūksta efektyvaus koordinavimo teikiant reikiamą pagalbą socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms. Darbo problema – kaip koordinuojama pagalba socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms. Darbo objektas – pagalba socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms. Darbo dalykas – pagalbos koordinavimo mechanizmas socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms. Darbo tikslas – išanalizuoti pagalbos socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms teikimo ir koordinavimo mechanizmą, remiantis Kretingos rajono savivaldybės atveju. Darbo uždaviniai – atlikti teorinę pagalbos socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms teikimo ir koordinavimo analizę; aptarti pagalbos socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms teikimo ir koordinavimo teisinį reglamentavimą; atlikti pagalbos socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms teikimo ir koordinavimo kokybinį tyrimą, remiantis Kretingos rajono savivaldybės atveju. Darbo metodai: mokslinės literatūros analizė, teisės aktų analizė, pusiau struktūruotas interviu. Darbą sudaro įvadas, trys dalys, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Pirmoje dalyje analizuojama kaip teikiama pagalba, aptiriamos institucijos, koordinuojančios ir vykdančios viešųjų paslaugų teikimą. Antroje dalyje nagrinėjama socialiai pažeidžiamų žmonių padėtis bei detalizuojamos jų grupės. Trečioje dalyje aprašomas pagalbos teikimo teisinis reglamentavimas bei atliekamas kokybinis tyrimas, remiantis Kretingos savivaldybės atveju. Tyrimo rezultatai parodė, kad pagalbos teikimas ir koordinavimas Kretingos rajono savivaldybėje yra pakankamai efektyvus.

Valeikaitė, D. *Aid Coordination for Socially Vulnerable People Groups: a Case of Kretinga District Municipality*. Master's Thesis in Public Administration. Study programme 621N70001. Supervisor lect. dr. Ligita Šarkutė. Kaunas University of Technology, Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Institute of Public Policy and Administration, 2015, 56 p.

SUMMARY

Over the past twenty years, demand for social services has steadily increased. For the provision of social services are responsible Ministry of Social Security and Labour, Ministry of Health, Ministry of Education, regional administrations, municipalities and other agencies. They are responsible for the provision of social services and administration. Examining and monitoring the changes in society and the processes must take the relevant decisions in response to those involved in a socially vulnerable group of people problems. The topic is relevant because Lithuania lacks effective coordination in providing necessary assistance to socially vulnerable people. Problem of the thesis: the coordination of assistance to socially vulnerable groups of people. Object of the thesis is help for vulnerable groups. Subject of the thesis - aid coordination mechanism for socially vulnerable groups of people. The aim of the thesis: to analyze aid coordination for socially vulnerable people groups in Kretinga District municipality. Objectives of the thesis - to carry out a theoretical support for socially vulnerable people and coordination analysis; discuss assistance to socially vulnerable people and coordination of legal regulation; operations to help socially vulnerable people and coordination qualitative study, based on Kretinga District case. The following methods were applied in the thesis: analysis of scientific literature, analysis of legislation, semi-structured interviews. This thesis consists of three parts, conclusions, recommendations, references and appendices. The first part contains an analysis of aid, discusses the authorities coordinating and carrying out public services. The second part deals with the situation of disadvantaged people and the details to their group. The third part describes the regulation of legal aid and a qualitative study based on municipal Kretinga case. The results showed that the assistance and coordination Kretinga district municipality is sufficiently effective.

TURINYS

Įvadas	7
1.Pagalbos koordinavimo socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms teoriniai aspektai	10
1.1 Koordinavimas kaip administravimo veiklos sudedamoji dalis.....	10
1.2 Pagalbos teikimo modeliai ir principai.....	12
1.3 Institucijų, teikiančių pagalbą socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms, funkcijos	16
2.Socialiai pažeidžiamų žmonių grupių samprata	20
2.1 Socialiai pažeidžiamų žmonių grupių padėtis Lietuvoje	22
2.2 Socialiai pažeidžiamų žmonių grupės	24
3.Pagalbos koordinavimo socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms Kretingos rajono savivaldybėje tyrimo analizė	33
3.1 Tyrimo organizavimas ir metodika.....	33
3.2 Pagalbos teikimo socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms teisinis reglamentavimas..	35
3.3 Tyrimo duomenų analizė	39
Išvados	51
Rekomendacijos	53
Literatūros sąrašas	54
Priedai	57

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Administracinis reglamentavimas - viešojo administravimo subjekto veikla, apimanti norminių administracinių aktų priėmimą įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti.

(Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas).

Socialiai pažeidžiami asmenys – tai asmenys, kurie yra jautresni socialiniams ir ekonominiams iššūkiams ir rizikoms bei turi mažiau resursų su jais sėkmingai susidoroti. Tai neįgalieji, vienišos mamos, priešpensinio amžiaus žmonės ar kvalifikacijos neturintys jaunuoliai, tautinių mažumų atstovai, prievartą patyrę asmenys ir kt.

(http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/liepa_SADM_vertinimo_ataskaita_2011.pdf)

Viešasis administravimas – įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama viešojo administravimo subjektų veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti: administracinių sprendimų priėmimas, įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrolė, įstatymų nustatytų administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas ir viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas. (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas)

Viešojo administravimo įstaiga – valstybės ar savivaldybės biudžetinė įstaiga, šio įstatymo nustatyta tvarka įgaliota atlikti viešąjį administravimą. (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas)

IVADAS

Pastaruosius dvidešimt metų socialinių paslaugų poreikis nuolat didėjo. Už socialinių paslaugų teikimo organizavimą atsako Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo ir mokslo ministerijos, apskričių viršinininkų administracijos, savivaldybės bei kitos žinybos. Jos atsakingos už socialinių paslaugų teikimą bei administravimą. Stebėdamos ir nagrinėdamos visuomenės pokyčius ir procesus turi priimti atitinkamus sprendimus, padedančius spręsti asmenų, patekusių į socialiai pažeidžiamų asmenų grupę, problemas.

Socialinių paslaugų teikimą viešajame administravime nagrinėjo M.Išoraitė, G.Žilinskas, V.Barvydienė, E.Jasaitis, A.Šakočius. M.Išoraitė (2007) savo darbuose nagrinėjo socialinių paslaugų administravimą, G.Žilinskas (2003) – naują decentralizavimo kryptį (kai kurių funkcijų perdavimą savivaldybėms), V.Barvydienė (2003) – vadovavimą viešojoje organizacijoje, E.Jasaitis (2003) – viešojo administravimo specialistų funkcijas, o A.Šakočius (2003) – teisinį reguliavimą viešajame administravime.

Pasak M.Išoraitės, savivaldybių socialinės paramos skyriai formuoja socialinių paslaugų teikimo strategiją, rengia ir įgyvendina socialinių paslaugų teikimo planus bei programas ir teikia socialines paslaugas savo teritorijoje gyvenantiems žmonėms, bendradarbiaudamos su nevyriausybinėmis organizacijomis, religinėmis bendruomenėmis, fiziniiais bei juridiniais asmenimis. Socialinių paslaugų administravimas – įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojama valstybės ir vietos savivaldos institucijų, kitų įstatymais įgaliotų subjektų vykdomoji veikla, skirta įstatymams, kitiems teisės aktams, vietos savivaldos institucijų sprendimams įgyvendinti, numatytiems socialinėms paslaugoms administruoti (Išoraitė, 2007, p.19-20).

Pagrindiniai socialinių paslaugų teikėjai yra socialiniai darbuotojai, kurie ne tik teikia paslaugas, bet patys yra šių paslaugų organizatoriai bei koordinatoriai. Teikdami socialines paslaugas, socialiniai darbuotojai bendradarbiauja su kitų profesijų specialistais. Socialinio darbuotojo veiklą reglamentuoja atitinkami Lietuvos Respublikos teisės aktai, Lietuvos Respublikos socialinių darbuotojų etikos kodeksas.

Didelis vaidmuo teikiant socialinę pagalbą tenka įvairioms nevyriausybinėms organizacijoms, religinėms bendruomenėms, pavieniams asmenims. Bendraudami su toje teritorijoje gyvenančiais žmonėmis, pažįsta ir žino glūdinčias problemas, gali racionaliai panaudoti turimus resursus socialinei pagalbai teikti.

Socialinės pagalbos koordinavimą savo darbuose nagrinėjo S.Zaicev, D.Pieters, H.Fayol. S.Zaicev savo darbuose aprašė socialinio sektoriaus ekonomikos problemas, nedarbo ir ekonomikos

augimą, skurdo mažinimo politiką ir gyventojų užimtumo prognozavimą, D.Pieters – socialinės apsaugos schemos administravimą, o H.Fayol – koordinavimą ir administravimo ciklą.

Socialinių paslaugų teikimas socialiai pažeidžiamoms grupėms priklauso nuo visuomenės priimtinių įsitikinimų, jog tam tikrai žmonių grupei būtina socialinė pagalba. Susiformavusi nuomonė išreiškiama per įstatymus, pagalbos schemų sukūrimą.

Socialiai pažeidžiamas žmonių grupes moksliniuose darbuose apibrėžė ir nagrinėjo J.Kiušaitė (2012), I.Žemaitytė, D.Čiurinskienė, N.Kubilienė, K.Samašonok, R.Žukauskienė (2004), T.N.Liobikienė (2006), V.Baršauskienė, I.Leliūgienė (2001), V.Kučinskas, R.Kučinskienė (2000), A.A.Kozlovas, P.I.Danilova, M.V.Firsovas (2004).

Temos naujumas ir aktualumas: Lietuvoje trūksta efektyvaus koordinavimo teikiant reikiamą pagalbą socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms.

Darbe tiriamą problemą: Darbo problema – kaip koordinuojama pagalba socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms.

Darbo objektas: pagalba socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms.

Darbo dalykas: pagalbos koordinavimo mechanizmas socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms.

Darbo tikslas: išanalizuoti pagalbos socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms teikimo ir koordinavimo mechanizmą Kretingos rajono savivaldybėje.

Darbo uždaviniai:

1. Atlikti teorinę pagalbos socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms teikimo ir koordinavimo analizę;
2. Aptarti pagalbos socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms teikimo ir koordinavimo teisinį reglamentavimą;
3. Atlikti pagalbos socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms teikimo ir koordinavimo kokybinį tyrimą, remiantis Kretingos rajono savivaldybės atveju.

Darbo metodai:

- Mokslinės literatūros analizė;
- Teisės aktų analizė;
- Interviu.

Darbo struktūra ir apimtis.

Darbą sudaro įvadas, trys dalys, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Pirmojoje dalyje analizuojama kaip teikiama pagalba, aptariamos institucijos, koordinuojančios ir vykdančios viešųjų paslaugų teikimą. Antroje dalyje detaliau nagrinėjama socialiai pažeidžiamų

žmonių grupės. Trečioje dalyje aprašoma socialiai pažeidžiamų žmonių pagalbos teikimo teisinis reglamentavimas bei atliekamas kokybinis tyrimas, remiantis Kretingos rajono savivaldybės atveju.

Darbas baigiamas išvadomis bei rekomendacijomis, apibendrinančiomis teorinę ir praktinę temos analizę.

Darbo apimtis be priedų 56 puslapiai. Darbe pateikiami 2 paveikslai. Literatūros sąrašą sudaro 49 šaltiniai, pateikiamas 1 priedas.

1. PAGALBOS KOORDINAVIMO SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMOMS ŽMONIŲ GRUPĖMS TEORINIAI ASPEKTAI

Pirmoje darbo dalyje nagrinėjami viešojo administravimo prioritetai, administravimo ir veiksmų koordinavimo kokybė, pagalbos teikimo efektyvinimo galimybės. Pabrėžiamas vadovo, lyderio vaidmuo. Taip pat plačiau nagrinėjamos įstaigos ir organizacijos, jų tipai.

1.1 Koordinavimas kaip administravimo veiklos sudedamoji dalis

Šiame skyriuje nagrinėjamas koordinavimas, kaip administravimo veiklos sudedamoji dalis, plačiau apžvelgiama apie vadovavimą ir vadovus, koku būdu duodami nurodymai bei koordinuojama įstaigos ar organizacijos veikla.

Administravimas kaip mokslo disciplina susideda iš kelių dalių. **Administravimas** – tai prognozavimas, planavimas, organizavimas, vadovavimas, koordinavimas ir kontrolė (Fayol, 2005, p.27). Viena iš sudedamųjų administravimo dalių yra koordinavimas. Jis gali būti apibrėžiamas įvairiapusiškai. *Koordinuoti* – reiškia suderinti visus įmonės veiksmus taip, kad įmonė kuo greičiau sulauktų sėkmės (Fayol, 2005, p.124). Taip pat yra ir kitų apibrėžimų. **Koordinuoti** – sujungti, suvienyti ir suderinti visą veiklą ir pastangas (Fayol, 2005, p.27). Kaip visuotinai suprantama, planavimas, organizavimas, koordinavimas ir kontrolė, be jokios abejonės, sudaro administravimo dalį (Fayol, 2005, p. 26).

Koordinavimas yra pagrindinė ašis kontroliuojant įmonės ar organizacijos veiklą. Jis labai svarbus teikiant pagalbą jos prireikusiems. Kuo efektyvesnė pagalbos tarnybų veikla, tuo greičiau suteikiama pagalba jos prireikus, sklandžiau suteikiamos socialinės paslaugos. Taigi viskas priklauso nuo vienos administravimo ciklo dalies – koordinavimo. Todėl visai logiška, kad socialinės apsaugos sistema ir ypač tie, kurie atsakingi už socialinės apsaugos schemų reguliavimą bei administravimą, turi atidžiai stebėti visus šiandieninėje visuomenėje vykstančius procesus (Pieters, 1998, p. 30).

Įmonės ar organizacijos efektyvumas priklauso nuo jos lyderio, vadovavimo.

Vadovavimas – viena iš labai sudėtingos viešųjų institucijų vadovo veiklos funkcijų:

- tai ypatinga veikla, kuri neorganizuotą minią paverčia efektyviai, tikslingai ir našiai dirbančia grupe;
- tai ne kas kita, kaip žmonių nuteikimas dirbti, ir vienintelis būdas tai padaryti – bendrauti su jais;
- tai menas suteikti žmonėms tai, ko jiems reikia ir ko jie nori, tuo pačiu metu gaunant tai, ko jums (vadovui) reikia ir ko jūs norite.

Vadovauti – reiškia organizuoti žmonių veiklą siekiant viešosios organizacijos tikslų bei sukurti tos veiklos sėkmės sąlygas (Barvydienė, 2003, p.150).

Viešajame sektoriuje galimas skirtingas funkcijas atliekančių programų (planavimo) vadybininkų, personalo administratorių ar politikos analizės ekspertų darbas. Dauguma jų turi tiesioginių ryšių ar tiesiogiai susiję su centrinės ir vietinės valdžios institucijomis, politinėmis partijomis, visuomeninėmis struktūromis. Programų vadybininkai atsakingi už specifines vyriausybės programas. Jie disponuoja ir kontroliuoja žmogiškuosius, finansinius ir technologinius bei informacinius išteklius, vykdo ministerijų ir departamentų užduotis ir tikslus (Jasaitis, 2003, p. 10).

Darbai viešajame sektoriuje neapsiriboja darbu valdžios institucijose ir įstaigose. Viešojo administravimo specialistų sugebėjimai reikalingi ir pelno nesiekiančių organizacijų bei visuomeninių asociacijų vadovams ir specialistams (Jasaitis, 2003, p.10).

Vadovo veiklos sėkmė iš dalies priklauso nuo gebėjimo bendrauti su valdiniais, nuo noro suprasti jų veiksmų motyvus. Jei vadovas nesugeba reguliuoti santykių su valdiniais, išsigilinti į jų psichologiją, suvokti jų nuotaikų ir atliepti joms, tai dažnai jo pastangos eina perniek, darbovietėje išivyrėja nepageidautina atmosfera bei darbo stilius. Vadovas turi skiepyti valdinių įgūdžius tiksliai vykdyti gautas instrukcijas, nurodymus, tobulinti jų kvalifikaciją. Jis atsakingas už pranešimų ar nurodymų formuluotę, kuri turi būti gerai suprantama ir raštu, ir žodžiu. Todėl vadovas privalo gerai mokėti kalbą, kuria kalba valdiniai, kolegos bei vadovybė, kad galėtų pataisyti pranešimą ar klaidingą vertinimą (Obrazcovas, 2006, p.91). Norint koordinuoti ne dviejų ar trijų, bet dešimties ar šimto žmonių veiksmus, reikalingas koordinavimo centras, kuris reguliuoja ir derina bendras pastangas. Tam turi būti lyderis, turintis tam tikrų įgaliojimų ar valdžią (Ginevičius, Sūdžius, 2007, p. 183).

Kita priežastis, dėl kurios atsiranda vis sudėtingesni viešojo administravimo procesai, yra didėjantis administravimo kompleksškumas. Viešosios organizacijos vis glaudžiau susijusios su privačiomis struktūromis, piliečiai gali vis dažniau konstatuoti viešojo sektoriaus aktyvumą esant aktyviai privataus sektoriaus struktūrų pozicijai (Raipa, p. 55).

1.2 Pagalbos teikimo modeliai ir principai

Viešųjų paslaugų administravime yra keletas pagrindinių principų ir apibrėžimų. Yra tam tikros socialinio darbo schemas, pagal kurias dirba socialiniai darbuotojai ir valstybės tarnautojai. Pagalbos teikimo modelių šiais laikais yra įvairių ir naudojami įvairūs metodai. M. Išoraitė apibrėžia šiuos svarbiausius socialinio darbo modeliai: humanistinis – egzistencinis; sisteminis; bihevioristinis; krizės intervencijos; klinikinis - korekcinis; socialinis – interakcinis; psychosocialinis. Šie modeliai gali būti naudojami socialinio darbo praktikoje pagal galimybes, atsižvelgiant į esamą asmens padėtį, jo būklę bei socialinio darbuotojo kompetenciją spręsti iškilusias problemas. Socialinis darbuotojas gali taikyti įvairius metodus, atsižvelgdamas į asmens (neigaliojo, senyvo amžiaus žmonių, kitų socialinės rizikos asmenų) būklę. Buvo išskirti svarbiausi socialinio darbo teorijų metodai, kuriais vadovaujasi socialinis darbuotojas.

Humanistinis – egzistencinis socialinio darbo modelis

Humanistinė sistema atspindi socialinę realybę ne asmenybės, bet siekiamybės požiūriu: žmogus bet kokiaje visuomenėje neturi būti dehumanizuotas ar tapti socializacijos proceso auka (Išoraitė, 2007, p. 122). Humanistinis – egzistencinis darbo modelis buvo sukurtas remiantis nuostata, kad kiekvienas žmogus yra individuali būtybė ir siekia būti pripažintas tos visuomenės nariu. Šis modelis atspindi požiūrį, jog socializacijos procesas, asmens pripažinimas visuomenės nariu yra labai svarbus, tiek pačiam asmeniui, tiek jį supančiai aplinkai. Egzistencinis požiūris į žmogų atsirado gana neseniai ir lėmė socialinio darbo teorijos metodų pokyčius.

Egzistencializmas – palyginti jauna filosofinė srovė. Ji turėjusi didžiulės įtakos socialiniams mokslams, socialiniam darbui bei socialinei pedagogikai (Išoraitė, 2007, p. 123). Šis požiūris suformavo naują požiūrį į klientą, kaip asmenybę bei lėmė tolesnius socialinio darbo teorijos pokyčius. Identifikuojant socialines problemas, modeliuojant jų sprendimus, egzistencinis modelis grindžiamas kliento ryšiais su šeima, reikšmingais jam žmonėmis, bendruomene.

Sisteminis socialinio darbo modelis

Sisteminis požiūris socialiniam darbuotojui leidžia analizuoti socialines situacijas, remiantis holistinėmis perspektyvomis, koncentruojant dėmesį į žmonių tarpasmeninius santykius. Socialinio darbuotojo uždavinys – nustatyti kliento ryšių sistemą, išvelgti reikšmingas posistemas ir įtraukti jas į pokyčių, pagalbos, palaikymo procesą (Išoraitė, 2007, p. 125).

Kintanti aplinka priverčia keistis ir tobulėti žmogų. Socialinis darbuotojas ir pedagogas tampa tarpininkais, advokatais, skatinančiais tinkamą individo ir aplinkos sąveiką (Išoraitė, 2007, p. 126).

Žmogui, kaip sistemai, būdinga savireguliacija, gebėjimas įgyti naujų žinių, mokymasis įveikti sunkumus, spręsti socialines problemas. Socialinio darbuotojo uždavinys – padėti klientui tapti

savarankiškam, autonomiškam, gebančiam savarankiškai analizuoti ir modeliuoti savo situacijos sprendimus (Išoraitė, 2007, p. 126).

Bihevioristinis socialinio darbo modelis

Socialiniame darbe šis modelis pradėtas taikyti apie 1850-60 – uosiuos metus. Modelio pagrindine prielaida laikytina nuostata, kad žmogaus elgesiui įtakos turi įvykiai, vykstantys jo aplinkoje. Pažinimo ir poveikio objektas yra elgesys, kurį galima determinuoti tinkama postūmių sistema, o ne ankstesni žmogaus raidos įvykiai, konfliktai, emocinė patirtis (Išoraitė, 2007, p. 126).

Dirbant pagal šį modelį, socialiniam darbuotojui reikia žinoti keletą svarbių dalykų. Pirmiausia reikia atlikti dabartinio elgesio diagnostinę analizę naudojant įvairius informacijos šaltinius: stebint klientą (ar kitus žmones analogiškose situacijose), objektyviai fiksuojant vienokio ar kitokio elgesio dažnumą, jo pasekmes (Išoraitė, 2007, p. 127-128). Naudojant šį metodą, svarbiausias dėmesys skiriamas elgesiui stebėti, jo pokyčiams. Laiku įvertinta kliento būklė sudaro galimybes socialiniam darbuotojui pastebėti pokyčius bei sudaryti galimybę ieškoti geriausio problemos sprendimo būdo.

Krizės intervencijos modelis

Krizių teorija daugiausia remiasi socialinių bei medicinos mokslų – psichologijos, sociologijos, psichiatrijos – bei paties socialinio darbo mokslų raida (Išoraitė, 2007, p. 129).

Pažymėtina, kad visi asmenys susiduria su problemomis, sunkumais ir geba pasinaudoti daugeliu adaptacinių būdų, padedančių juos spręsti (Išoraitė, 2007, p. 131). Šis modelis taikomas dirbant su smurto aukomis, savižudybių prevencijos atveju bei vaikams, patyrusiems tėvų smurtą. Kai krizės našta ypač sunki, ji užtrunka ilgai arba nėra pagalbos resursų, skausmingas patyrimas gali ilgai išlikti kaip negyjanti žaizda ir trukdyti individui funkcionuoti (Liobikienė, 2006, p. 12). Krizėje esantiems asmenims reikalinga individuali pagalba, skirtinga įvairiais krizės laikotarpiais. Pagalba – tai tęstinis procesas, susidedantis iš intervencijos ūmiu periodu ir tolesnės psicho socialinės pagalbos iki visiško pasveikimo (Liobikienė, 2006, p. 13).

Klinikinis – korekcinis modelis

Klinikinį raidos ir asmenybės sutrikimų modelį formavo tradicinis biomedicininis požiūris. Pagal šį požiūrį, negalia yra priežastinis reiškinys, kai koks nors pakenkimas (pvz. gimdymo trauma) sukelia patologiją (smegenų veiklos sutrikimas), lemiančią tam tikras pasekmes.

Išskiriama tokius klinikinio požiūrio ir specialiojo ugdymo epistemologinius kriterijus:

- 1.Negalia kaip nukrypimas nuo normos;
- 2..Negalia kaip fizinis fenomenas;
- 3.Negalia kaip chroniška liga;
- 4.Negalia kaip individualus fenomenas;
- 5.Sutrikimo diagnostika ir korekcija. (Išoraitė, 2007, p. 133).

Klinikinis – korekcinis modelio metodas taikomas stebint klientą, šiuo atveju reikalingos atitinkamos medicininės žinios, taikomi kiti stebėjimo metodai. Šiuo atveju stebima, ar įvykusi nelaimė (liga, silpnas pakenkimas, nukrypimas nuo normos), nesudaro rimtesnių komplikacijų ir sudaro galimybę išvengti tolimesnės ligos raidos.

Socialinis – interakcinis modelis

Socialinės – interakcinės paradigmos požiūris, ne nuo individo sutrikimo, o nuo socialinės aplinkos, t.y. nuo socialinių normų ir nuostatų valentingumo ir lankstumo, labiausiai priklauso socialinės integracijos sėkmė, arba priešingai – nesėkmė (Išoraitė, 2007, p. 133). Asmuo, komunikuodamas su kitais savo socialinėje aplinkoje, gauna reikiamos patirties bei įgūdžių. Šiuo atveju svarbiausia ryšis tarp socialinio darbuotojo ir kliento. Šiuo atveju svarbiausia yra socialinio darbuotojas kontaktas su klientu, jų tarpusavio ryšys. Socialinis – interakcinis modelis sudaro sėkmingas prielaidas individo socializacijai, padeda jam sėkmingiau integruotis į visuomenę, tuo būdu stiprinamas tarpusavio ryšis, sąveika tarp darbuotojo ir kliento.

Psichosocialinis modelis

Socialinė integracija nėra vien tik neįgaliųjų poreikis. Tik socialinių vaizdinių ir materialinių sąlygų derinimas tarp atstumtojo ir visuomenės yra integracijos sėkmės garantas (Išoraitė, 2007, p. 136). Už neįgalaus asmens integraciją atsakingi ne tik socialiai darbuotojai, bet ir pati visuomenė.

Socialinės integracijos proceso dalyvis nėra tik integruojamasis, neįgalus žmogus, tačiau ir tas, kuris integruoja. Integracijos sėkmė priklausys ne tik nuo integruojamojo vidinių galimybių, bet ir nuo integruojančiojo, socialinio agento, galimybių ir gebėjimų priimti grįžtančiuosius į visuomenę (Išoraitė, 2007, p. 137). Kad socialinė integracija vyktų sėkmingai, tam reikalingos specialios žinios bei gebėjimai, šiuo atveju daug kas priklauso nuo socialinio darbuotojo.

Socialinio darbo teorijos tikslas – užtikrinti mokslinės metodinės bazės kūrimą siekiant veiksmingos socialinių tarnybų, valstybinių institucijų, atskirų jų struktūrinių padalinių sėkmingą valdymą ir koordinavimą. Socialinio darbo teorijos dažnai prieštarauja tarpusavyje ir joms būdingas eklektinis pobūdis. Eklektika – prieštaringų elementų (teiginių, koncepcijų, teorijų) jungimas į vieną visumą. Kiekvienas socialinio darbo teorijos modelis turi savo požiūrį į klientą, problemą ir problemos sprendimo būdą. Taigi socialinio darbuotojo paskirtis - sujungti įvairias teorijas į vieną visumą ir taikyti jas praktikoje, ieškant paprasčiausio sprendimo būdo. Išėitis iš daugybės teorijų chaotiškumo – išsikelti konkretų tikslą, suprasti situacijos svarbą bei panaudoti savo profesionalius sugebėjimus (Išoraitė, 2007, p.137).

Socialinio darbo modelių paskirtis – padėti asmeniui labiau integruotis į visuomenę, o socialiniam darbuotojui - suprasti ir padėti klientui, besprendžiant jo problemas. Socialinio darbo modelių įvairovė leidžia socialiniam darbuotojui panaudoti teorines žinias, ieškant tinkamo problemos sprendimo būdo.

1.3 Institucijų, teikiančių pagalbą socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms, funkcijos

Šiame skyriuje pristatomos institucijų, teikiančių pagalbą, funkcijos, taip pat nagrinėjamas trijų segmentų – viešojo sektoriaus, verslo ir pilietinės visuomenės ryšys.

Socialinės apsaugos valdymas patikimas administracinei institucijai, arba tiksliau – įvairioms administracinėms institucijoms ar net visam jų kompleksui. Kiekviena šių institucijų paskiriama vykdyti tam tikrą užduotį socialinės apsaugos sistemos valdyme. Paprastai administracinių institucijų yra bent jau tiek, kiek yra skirtingų socialinės apsaugos sistemų, t.y. tiek, kiek skirtingų socialinės apsaugos priemonių/schemų taikoma atskiroms gyventojų grupėms. Taip profesionaliai organizuotos sistemos yra sudarytos bent jau iš atskirų institucijų, skirtų sandomų darbuotojų, valstybės tarnautojų ir individualiai dirbančiųjų socialinėms įgyvendinti. Kai kurių administracinių institucijų funkcijos yra: rinkti įmokas, išmokėti pašalpas, taip pat valdyti įvairias socialinės apsaugos schemas (Pieters, 1998, p. 25).

Visiškai įmanoma, kad vyriausybė tam tikros socialinės apsaugos schemas administravimą (visiškai ar iš dalies) patiki pelno siekiančioms (arba nesiekiančioms) privačioms institucijoms. Privačioms institucijoms administruojant atskirą socialinės apsaugos schemą (arba jos dalį), tos schemas valstybinis pobūdis nedingsta.

Dažnai pasikviečiama privačių nekomercinių ar pelno nesiekiančių institucijų. Tai savanoriškos asociacijos, kurios jau yra dalyvavusios kuriant tam tikras socialinio draudimo ar socialinės paramos schemas ir kurioms ir toliau suteikiama teisė vykdyti socialinės apsaugos administravimo užduotis (Pieters, 1998, p. 27).

Privačios komercinės, arba pelno siekiančios, organizacijos taip pat kartais gali būti kviečiamos dalyvauti socialinės apsaugos sistemos valdyme. Šiuo požiūriu tinkamiausi kandidatai yra draudimo kompanijos. Reikia pabrėžti, kad daugelio socialinės apsaugos schemų administravime darbdavys vykdo svarbias užduotis. Pavyzdžiui, iš darbdavio dažnai reikalaujama iš savo darbuotojų išskaičiuoti socialinio draudimo įmokas ir, pridėjus tokią pat dalį savo įmokų, perduoti socialinės apsaugos administravimo organizacijoms (Pieters, 1998, p. 28).

Socialinės apsaugos sistemoje socialinės lengvatos skiriamos pagal atitinkamus socialinės rizikos veiksnius. Tokių lengvatų tikslas – padėti išvengti socialinės rizikos (prevencija), atkurti situaciją, buvusią iki socialinės rizikos atsiradimo, ar kompensuoti socialinės rizikos padarinius. Pirmiausiai reikėtų stengtis užkirsti kelią bet kokiai žalai, kurią gali padaryti pasireiškusi socialinė rizika, ir tik vėliau, antrajame etape, reikėtų mėginti atkurti pradinę situaciją, o socialinės rizikos padarytus nuostolius kompensuoti vėliausiai – paskutiniajame etape. Tačiau negalima nepastebėti, kad praktiškai socialinei apsaugai dažniausiai tenku susidurti su paskutiniu scenarijum –

kompensavimu. Nors prevencija ar atkūrimas ir yra labai svarbūs, tačiau dažnai jie vaidina tik antraeilį vaidmenį socialinės apsaugos sistemoje (Pieters, 1998, p. 49).

Socialines paslaugas Lietuvoje teikia valstybinės institucijos, savivaldybės arba teritorinės valstybinio administravimo institucijos, privačios, pusiau privačios ir nevyriausybinės organizacijos. Jų reglamentavimą apibrėžia LR Konstitucija, LR Viešojo administravimo įstatymas, LR socialinės apsaugos įstatymai ir kiti teisės aktai, nubrėžiantys ribas tarp viešųjų ir privačių paslaugų.

Pagrindiniai socialinių paslaugų teikimo organizatoriai yra savivaldybės. Savivaldybės atsako už socialinių paslaugų teikimo savo teritorijose gyventojams užtikrinimą planuodama ir organizuodama socialines paslaugas, kontroliuodama bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros kokybę. Savivaldybė vertina ir analizuoja gyventojų socialinių paslaugų poreikius, pagal gyventojų poreikius prognozuoja ir nustato socialinių paslaugų teikimo mastą ir rūšis, vertina ir nustato socialinių paslaugų finansavimo poreikį. Socialinių paslaugų įstaigų savininko teises ir pareigas įgyvendina Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinės organizacijos (<http://www.socmin.lt>, 2013-10-06).

Nevyriausybinių organizacija (NVO) – visuomenės naudai Lietuvoje veikiantis, savarankiškas, nuo valdžios ir verslo nepriklausomas, pelno ir valdžios rinkimuose nesiekiantis, savanoriškumo pagrindu įsteigtas viešasis juridinis asmuo (Nevyriausybinių organizacijų reikalų komisija, 2007), (Baršauskienė, Butkevičienė, Vaidelytė, 2008, p.6). Šiuo metu Lietuvoje veikia tokios pagrindinės nevyriausybinių organizacijų rūšys:

- Asociacijos;
- Labdaros ir paramos fondai;
- Viešosios įstaigos

(Baršauskienė, Butkevičienė, Vaidelytė, 2008, p.27).

Asociacija – savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus (Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymas, 2004, 1 straipsnis).

Fondas – savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio pagrindiniai veiklos tikslai – labdaros arba (ir) paramos bei kitokios pagalbos teikimas LR labdaros ir paramos įstatymo ir šio įstatymo nustatyta tvarka fiziniais ir juridiniams asmenims mokslo, kultūros, švietimo, meno, religijos, sporto, sveikatos apsaugos, socialinės globos ir rūpybos,

aplinkos apsaugos ir kitose visuomenei naudingomis ir nesavanaudiškoms pripažįstamos srityse (pagal LR Labdaros ir paramos fondų įstatymą).

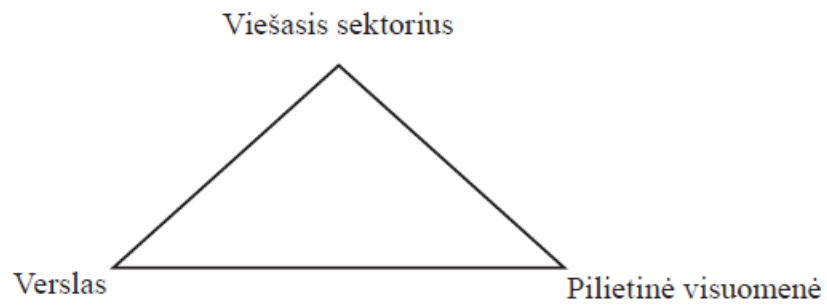
Viešoji įstaiga – tai pagal šį ir kitus įstatymus įsteigtas pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešais juridinis asmuo, kurio tikslas – tenkinti viešuosius interesus vykdant švietimo, mokymo ir mokslinę, kultūrinę, sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, sporto plėtojimo, socialinės ar teisinės pagalbos teikimo, taip pat kitokią visuomenei naudingą veiklą (Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas, 2 straipsnis), (Baršauskienė, Butkevičienė, Vaidelytė, 2008, p.26).

Nevyriausybine organizacija galima įvardyti tiek sporto klubą, tiek profesinę organizaciją ar bendruomenės centrą. Nevyriausybines organizacijas pasižymi didele įvairove tiek organizacijos dydžio, tiek veiklos pobūdžio atžvilgiu, pradedant mažomis organizacijomis, turinčiomis vieną konkretų tikslą, ir baigiant stambiomis organizacijomis, vykdančiomis įvairiapusę pasaulinę veiklą (Butkevičienė, Vaidelytė, 2013. p. 7).

Nevyriausybines organizacijas, tarpininkaudamos tarp viešojo ir privataus sektorių, apima visas laisva piliečių valia įkurtas pilietines organizacijas, suburdamos panašių interesų asmenis ar jų grupes. Nevyriausybinių organizacijų veikla orientuota į visuomenės ar tikslinių socialinių grupių gerovės didinimą, sudaro galimybę patiems piliečiams, įsitraukiant į jų veiklą, tiesiogiai spręsti visuomenėje iškilusias problemas bei piliečiams dalyvauti valstybės veikloje (Šilinskytė, 2013, p.327).

Valdžios institucijos sunkiai persiorientuoja ir prisitaiko prie esamų pokyčių arba vėluojančiai reaguoja į juos, tuo tarpu nevyriausybines organizacijas į pokyčius reaguoja lanksčiau – tai pagrindinė priežastis, lemianti vis didesnę nevyriausybinių organizacijų vaidmenį valstybėje bei nuolatos augantį šių organizacijų skaičių ir besiplečiantį veiklos spektrą.

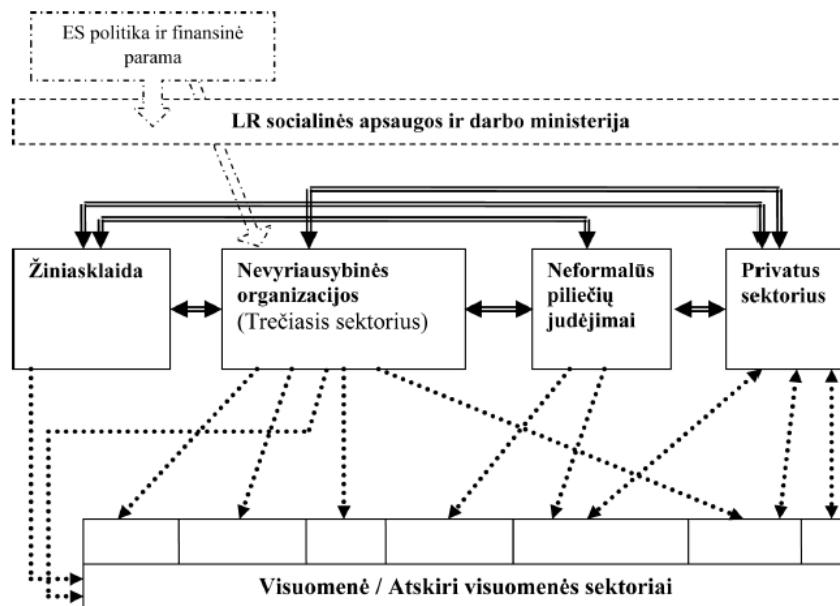
Vienas iš galimų būdų apibrėžti šių organizacijų veiklą, jas išskirti kaip nevyriausybinių sektorių – ne valdžios įkurtas, ne pelno siekiančias organizacijas, tarnaujančias visuomenės labui. Tačiau visame pasaulyje didėjant NVO įtakai, imta vis dažniau vartoti terminą – trečiasis sektorius, kuris akcentuoja piliečių iniciatyvą. Jis remiasi visuomenės skirstymu į 3 pagrindinius tarpusavyje sąveikaujančius segmentus:

1 pav. Trečiojo sektoriaus vieta viešojo ir verslo sektorių atžvilgiu

(Šilinskytė, 2013, p. 327)

Nevyriausybiniams organizacijos, tapdamos vis svarbesne visuomenės dalimi, ne tik plečia savo veiklos spektrą orientuodamosi į skirtingas visuomenės problemas, bet ir atlieka svarbų vaidmenį pritraukiant valstybės ir privataus sektoriaus dėmesį ir lėšas į tas problemas, kurios iki tol nebuvo sprendžiamos ar tai buvo daroma nepakankamai efektyviai (Šilinskytė, 2013, p. 677).

2 pav. Savanorišką veiklą populiarinantys įtikinėjimo sektoriai Lietuvoje (2011 m. kovas)

(Grigaliūnas, 2011, p. 33)

Svarbiausias valstybės sektoriui priklausančių organizacijų tikslas – tenkinti visuomenės interesus ir altruistiškai dirbti bendruomenės labui (Lane, 2001, p. 279).

2. SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMŲ ŽMONIŲ GRUPIŲ SAMPRATA

Antroje darbo dalyje pristatoma istorinė patirtis, suformavusi pagalbos reikalingų žmonių diferencijavimą, apžvelgiama socialiai pažeidžiamų žmonių padėtis Lietuvoje, aprašomos socialiai pažeidžiamos žmonių grupės.

XVII amžiuje pietizmo judėjimo atstovai Anglijoje pradėjo socialinės pagalbos gavėjus diferencijuoti. Iki to laiko visi žmonės, kuriems reikėjo pagalbos, buvo vadinami vienu žodžiu „vargšai“ ir jiems teikiama pagalba nebuvo diferencijuojama. Pavyzdžiui, visi jie buvo laikomi tuose pačiuose auklėjimo arba drausmės ir darbo namuose (*workhouses* – angl., *Zuchthause* – vok.). Šiuose namuose po vienu stogu gyvenu įvairios socialinės grupės: seni žmonės, invalidai, vaikai ir kūdikiai, buvę kaliniai, sergantieji nepagydomomis ligomis, prostitutės, valkatos ir t.t.

Pietistai skyrė tokias vargšų grupes ir pagalbos formas:

- Pagalba darbingiems vargšams juos įdarbinant;
- Vargšų vaikų auklėjimas;
- Ligonių ir invalidų aprūpinimas.

Iškirtoms socialinėms grupėms buvo taikoma skirtinga pagalba: darbingi vargšai turėjo būti kiek galima naudingiau įdarbinti, vaikai mokomi ir auklėjami, kad taptų darbščiais piliečiais, o invalidams ir ligoniams teikiamas minimalus aprūpinimas.

Ilgainiui, keičiantis visuomenės požiūriui į vargšus, pagalba ir parama jiems buvo vis labiau individualizuojama. XIX amžiuje labdaros organizacijos jau neįsivaizdavo, kaip gali būti teikiama pagalba nebendraudant su kiekvienu vargšu, jo neauklejant, nemokant ir nekontroliuojant.

Socialinės pagalbos veiklai tobulėjant ir siekiant ją įtvirtinti kaip socialinio darbo profesiją, tampa vis labiau svarbu kuo tiksliau įvertinti individo poreikius. Istorijos eigoje susiformavo socialinio darbo, socialinių paslaugų klientų grupės (Žalimienė, p.21-22).

Potencialiai skurdas gali būti susidūrimo su bet kuriuo iš socialinių pavojų (rizika): senatve, invalidumu, našlyste, liga, motinyste, nedarbu. Su socialiniais pavojais kovojama organizuojant specialias socialinės apsaugos schemas. Tinkamai organizuotos socialinės apsaugos schemas paprastai padeda išvengti skurdo daugumai socialinių pavojų aukų. Todėl skurdas yra susijęs su visa socialinės apsaugos sistema (Zaicev, 2007, p. 55).

2011 m. ES struktūrinės paramos vertinimo ataskaitoje pažymėta, kad sąvokos „socialinės rizikos asmenys“, „socialiai pažeidžiami asmenys“ ir „socialiai atskirti asmenys“ dažnai vartojami kaip sinonimai, nors žymi gana skirtingus dalykus. Lietuvoje egzistuojantis socialinės rizikos asmenų ir šeimų apibrėžimas yra itin platus ir turėtų būti patikslintas. Viena vertus, socialinės

rizikos sąvoka yra susijusi su gyvenimo šansų nustatymu, remiantis praeities patirtimi, t. y. numatomu neigiamo praeities elgesio pasikartojimu ateityje.

Socialinės rizikos asmenys – tai asmenys, kurie dėl savo patirties pasižymi didesne neigiamo socialinio elgesio tikimybe ateityje.

(http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/liepa_SADM_vertinimo_ataskaita_2011.pdf).

Pagal tokį apibrėžimą socialinės rizikos asmenimis yra laikomi asmenys, grįžę iš įkalinimo vietų, asmenys, priklausomi nuo psichotropinių medžiagų, benamiai ir pan.

Socialiai pažeidžiami asmenys – tai asmenys, kurie yra jautresni socialiniams ir ekonominiams iššūkiams ir rizikoms bei turi mažiau resursų su jais sėkmingai susidoroti. Tai neįgalieji, vienišos mamos, priešpensinio amžiaus žmonės ar kvalifikacijos neturintys jaunuoliai, tautinių mažumų atstovai, prievartą patyrę asmenys ir kt.

(http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/liepa_SADM_vertinimo_ataskaita_2011.pdf).

Socialinės rizikos asmenys taip pat gali priklausyti ir socialiai pažeidžiamų asmenų grupei. Socialinis grupių pažeidžiamumas yra ypač svarbus esamo ekonominio laikotarpio kontekste, nes finansinė krizė ir jos pasekmės turi skirtingą poveikį skirtingoms visuomenės dalims. Socialiai pažeidžiamos grupės, susidūrusios su tokiu ekonominiu iššūkiu kaip ekonominė krizė paprastai nukentčia labiau negu kitos visuomenės grupės. Jų riboti resursai atspirti, susidoroti ir atsigauti po krizės daro juos pažeidžiamais. Be to, socialiai pažeidžiamai visuomenės daliai reikia daugiau laiko atsigauti po krizės, net jeigu šalies ekonomika atsigauna greičiau. Tiek socialinės rizikos, tiek socialiai pažeidžiami asmenys pasižymi didesne tikimybe patekti į socialinę atskirtį, tačiau tai nėra nei būtina, nei pakankama sąlyga. Kitaip tariant, ne visi socialiai pažeidžiami ar socialinės rizikos asmenys yra socialiai atskirti, kaip ir ne visi socialiai atskirti asmenys yra socialinės rizikos ar socialiai pažeidžiami (www.esparama.lt, 2014-10-05).

2.1 Socialiai pažeidžiamų žmonių grupių padėtis Lietuvoje

Šiandieninė Lietuvos socialinė, politinė, ekonominė, kultūrinė situacija lemia daugelį dabartinei visuomenei būdingų socialinių problemų: egzistuoja skurdas, nedarbas, socialinė atskirtis ir kt. Šios socialinės problemos paliečia labiausiai pažeidžiamus visuomenės narius – vaikus, senus žmones, žmones su negalia ir kt.

Dalies Lietuvos gyventojų gyvenimo sąlygos sunkios. Jie gyvena skurde, susiduria su dideliais socializacijos, socialinės adaptacijos sunkumais, tai yra dėl nedarbo, menko išsilavinimo nesuranda vietos socialinėje sistemoje. Neįgaliems žmonėms šiandien nėra palankių sąlygų, leidžiančių jiems normaliai tobulėti, lavinti savo sugebėjimus, kad jie galėtų įveikti visuomenėje kylančias fizines, psichologines ir socialines kliūtis. Seni žmonės kenčia dėl blogos materialinės padėties, kultūrinio gyvenimo stokos, vienišumo, negalėjimo savimi pasirūpinti, nesugebėjimo integruotis į visuomenę.

Vienos iš socialines paslaugas teikiančių įstaigų – dienos globos įstaigos. Šių įstaigų atsiradimo visuomenėje priežastis – tai tam tikrų piliečių grupių interesai ir poreikiai gauti įvairių rūšių socialines paslaugas bei kitą socialinę pagalbą dienos metu, naktį esant galimybei jiems praleisti savo namuose. Todėl dienos globos įstaigos neretai įvardijamos kaip nauja socialinių paslaugų teikimo forma, kuri sudaro žmogui galimybę dalyvauti visuomeninėje veikloje, bendrauti su aplinkiniais ir šitaip būti aktyviu visuomenės nariu. To žmogus nepajustų, gyvendamas stacionariuose globos namuose (Išoraitė, 2007, p. 96-97).

Socialinės paslaugos – tai paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimoms) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime. Socialinių paslaugų tikslas – sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ar stiprinti gebėjimus ir galimybes spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti įveikti socialinę atskirtį. Socialinės paslaugos teikiamos siekiant užkirsti kelią asmenims, šeimoms, bendruomenės socialinėms problemoms kilti, taip pat visuomenės saugumui užtikrinti. Socialines paslaugas gali gauti įvairios žmonių grupės: senyvo amžiaus asmenys ir jų šeimos, socialinės rizikos šeimos, vaikus globojančios šeimos, kiti asmenys ir šeimos. Socialinės paslaugos gali būti teikiamos tiek socialinių paslaugų įstaigose (socialinės globos namuose, šeimynose, laikino gyvenimo namuose, dienos socialinės globos centruose, savarankiško gyvenimo namuose, socialinės priežiūros centruose, bendruomeninėse įstaigose ir kt.), tiek asmenims namuose (www.socmin.lt/lt, 2013-10-06).

1 lentelė. Asmenų, kurie gali būti traktuojami kaip socialinės paramos politikos subjektai grupės ir skaičius Lietuvoje 2009 m.

(Žalimienė, 2011, p. 54).

Asmenų grupės	Žmonių skaičius, tūkst.
Gaunantys socialinę pašalpą (socialiai remtini)	73,5
Gaunantys nemokamus pietus (moksleiviai, skurdžiai gyvenančios šeimos)	136,0
Gaunantys pagalbą namuose (gavėjai)	13,6
Lankantys dienos centrus vaikams, neįgaliesiems, seniems žmonėms (socialinės rizikos, gavėjai)	85,1
Gaunantys bendrąsias socialines paslaugas: maitinimą, aprūpinimą daiktais, pirties paslaugomis, specialiuoju transportu etc. (skurdžiai gyvenantys, gavėjai, socialinės rizikos)	122,7
Gaunantys laikinojo apgyvendinimo paslaugas: nakvynės namai, krizių centrai, psichologinės ir socialinės reabilitacijos įstaigos (socialinės rizikos)	9,0
Gyvenantys vaikų, senelių, neįgalių žmonių globos namuose (globotiniai)	46,0
Nedirbantys ilgiau kaip metus (ilgalaikiai bedarbiai)	52,2

Pagal šią schemą išaiškėja, koku būdu remiami socialiai pažeidžiami asmenys ir koku būdu jiems teikiama pinigine kompensacija. Labiausiai pažeidžiama socialinės paramos grupė būtų globojami vaikai bei seneliai. Ant skurdo ribos atsiduria bedarbiai bei asmenys, ilgą laiką negaunantys darbo. Skurdo, bedarbystės problema labai aktuali šiandienos visuomenėje. Susiduriama su neefektyvaus koordinavimo problemomis, su tam tikromis „spragomis“ savivaldybių paskirstomame biudžete. Norint gerinti padėtį, reikia efektyviau organizuoti savivaldybių teikiamų viešųjų paslaugų teikimą, kad šios paslaugos būtų prieinamos kiekvienam socialinės paramos gavėjui.

2.2 Socialiai pažeidžiamų žmonių grupės

Lietuvos savivaldybės daugiausia dėmesio teikia pagyvenusiems ir seniems žmonėms. Kitos socialinės grupės pagal prioritetus pasiskirsto taip: neįgalūs suaugusieji, neįgalūs vaikai, beglobiai vaikai, probleminės šeimos, benamiai ir grįžusieji iš įkalinimo įstaigų, bedarbiai, piktnaudžiaujantieji alkoholiu, narkomanai, kitos grupės (Vareikytė, Kaziliūnas, Guogis, Gudelis, Mickus, 2006, p. 33).

Pagyvenę ir seni žmonės

Ryšys tarp socialinio darbo ir gyventojų senėjimo dabar apibūdinamas sąvokomis „gyventojų senėjimas ir socialinis darbas“, „socialinis darbas su pagyvenusiais asmenimis“ bei vis dažniau pasitaikančiu apibrėžimu „gerontosocialinis darbas“. Gerontosocialinis darbas kartu su tradiciniu socialinių paslaugų teikimu pagyvenusio amžiaus asmenims kaip šiuolaikinio darbo su pagyvenusiais žmonėmis dalis įsitvirtina pasaulio bendrijoje nuo praėjusio šimtmečio aštuntojo dešimtmečio pradžios. Gyventojų senėjimas pradėtas nagrinėti kaip daugelio specialybių atstovų veiklos sritis, kuri, be savo srities žinių, įgūdžių ir gebėjimų, dar numato žinių apie senėjimą bei žmonių senatvę bagažo turėjimą. Be profesinio darbo su pagyvenusiais žmonėmis, kalbama ir apie taikomąją arba intervencinę gerontologiją.

Sėkmingos sąveikos su senais žmonėmis įgūdžių formavimas reikalauja psichofiziologinių seno žmogaus ypatumų ir senėjimo proceso supratimo. Senėjimas šiuo metu yra suvokiamas kaip biologinių, fizinių, psichinių ir socialinių procesų visuma. Senatvė – tai išvardintų procesų rezultatas. Senėjimas pirmiausia – tai biologinis procesas, tačiau kasdieniniame gyvenime jis pasireiškia socialine forma, per santykius su kitais žmonėmis. Senėjimo procesas įvairiai veikia žmogaus gyvenimą. Senėjimas kaip reiškinys yra dviprasmiškas ir sukelia tiek teigimas, tiek neigimas pasekmes. Turtinga gyvenimo patirtis ir išmintis, socialiniai įgūdžiai, tradicijų tąsa bei naujos laisvės ir galimybės atsiskleidžia kaip stipriosios pagyvenusių asmenų pusės, jų potencialas. Fizinių galimybių mažėjimas, fizinės ir psichinės sveikatos pablogėjimas, didesnis silpnumas ir socialinio statuso bei socialinių ryšių praradimas yra laikomi neigiamomis senėjimo pasekmėmis, jo netektimis. Tačiau būtina nepamiršti, jog daugelis žmonių išlaiko paminėtas funkcijas ir būdami senyvo amžiaus, o pasitelkus profilaktikos ir reabilitacijos priemones jas galima reguliuoti. Dažnai pagyvenusiems asmenims senėjimas reiškia, kad kai kuriose gyvenimo srityse patiriamos netektys, o kitose atsiranda naujų galimybių. Pagrindinės gerontosocialinio darbo sritys yra gerontosocialinis aptarnavimas ir priežiūra, socialinė reabilitacija, geriatrija ir psichogeriatrija, demencijos profilaktika (Kozlovas, Danilova, Firsovas, 2004, p. 130 -133).

Specialiųjų poreikių, neįgalūs asmenys

Neįgalusis – asmuo, turintis sveikatos disfunkciją, pasižyminčią ilgalaikiu organizmo funkcijų sutrikimu, kurią nulėmė ligų, traumų pasekmės arba defektai ir kuri riboja veiklą bei sukelia asmens socialinės apsaugos poreikį.

Neįgalumas – dėl sveikatos sutrikimų atsiradęs socialinis nepakankamumas, lydintis rimtų ilgalaikių organizmo funkcijų sutrikimų ir lemiantis veiklos apribojimus bei socialinės apsaugos būtinumą (Kozlovas, Danilova Firsovas, 2004, p. 135).

Pagrindinis neįgaliųjų integracijos principas ir uždavinys – suvienodinti neįgaliųjų žmonių lygias galimybes. Šį principą išskėlė Jungtinių Tautų Organizacija, kuri pasiūlė visoms pasaulio šalims vadovautis bendrosiomis neįgaliųjų žmonių lygių galimybių standartinėmis taisyklėmis. Lygios galimybės reiškia procesą, kuriame bendra visuomenės sistema – fizinė aplinka, pastatai, transportas, socialinis ir sveikatos aptarnavimas, mokymosi ir darbo galimybės, kultūrinis ir socialinis gyvenimas, rekreacija, sportas ir laisvalaikis yra prieinami visiems neįgaliesiems žmonėms. Toks lygiateisiškumas yra apibūdinamas taip, kad, planuojant visuomenės gyvenimą, į kiekvieno žmogaus poreikius atsižvelgiama vienodai, o ištekliai panaudojami taip, kad kiekvienam asmeniui būtų garantuotos lygios galimybės su kitais visuomenės nariais. Vadinasi neįgaliesiems kaip ir kitiems visuomenės nariams turi būti teikiama švietimo, įdarbinimo, socialinių paslaugų ir kitų struktūrų pagalba. Siekiant suvienodinti neįgaliųjų žmonių galimybes, visuomenėje turi būti plėtojami šie pagrindiniai principai:

- Neįgalieji žmonės turi dalyvauti visuomenės gyvenime ir išlikti jame;
- Turi būti skatinamas neįgaliųjų žmonių dalyvavimas rengiant visų lygių sprendimus;
- Neįgaliesiems žmonėms turi būti suteikiama reikalinga švietimo, sveikatos apsaugos, užimtumo ir kitų sistemų pagalba;
- Turi būti skatinamas aktyvus neįgaliųjų žmonių dalyvavimas bendroje visuomenės socialinėje ir ekonominėje plėtroje, o jų poreikius valstybė privalo įtraukti į bendrą valstybinį planavimą;
- Neįgalieji žmonės privalo turėti vienodą galimybę prisidėti prie nacionalinio produkto kūrimo.

Integracijos vystymosi procesas ir palankių neįgaliesiems žmonėms socialinių nuostatų formavimas nebus efektyvus, jeigu visų pirma nebus paveikta visuomeninė sąmonė (Išoraitė, 2007, p. 318).

Šiandien Lietuvoje vykdoma nuosekli ir racionali Vyriausybės politika neįgaliųjų ugdymo, globos ir sveikatos priežiūros srityse. Švietimo sistemos vadovai, neįgaliųjų tėvai ir specialistai supranta, kad visų neįgaliųjų, specialiųjų poreikių turinčių asmenų visiška adaptacija ir socialinė integracija yra neįmanoma, kadangi specialieji poreikiai yra skirtingi, sudėtingi ir labai įvairūs. Lietuvoje neįgalieji yra pripažįstami, jiems suteikiama atitinkama vieta visuomenėje, visuomenės

požiūris į juos yra pozityvus ir pažangus. Specialiųjų poreikių asmenys turi lygias prigimtines teises kontaktuoti su negalios neturinčiais kaimynais, draugais, kartu praleisti laisvalaikį integruotoje aplinkoje. Daug dėmesio skiriama specialiųjų poreikių asmenų pedagoginėms ir psichologinėms ugdymo kryptims, darbo būdams aptarti, struktūruotai aplinkai sukurti, kad kiekvienas neįgalusis turėtų galimybę susiformuoti žinių sistemą ir įgytų atitinkamų kompetencijų, kurios būtinos nuolat kintančioje socialinėje sferoje. Dirbant visuomenei naudingą ir kilnų darbą, labai svarbios paties socialinio pedagogo, darbuotojo žinios, savijauta darbe, jo darbo įvertinimas. Socialinių pedagogų ir darbuotojų profesinė kompetencija apibrėžiama specializuotu darbu, susijusiu su neįgalių asmenų specialiųjų poreikių tenkinimu, konkretaus individo ypatybių, jo veiklos struktūros pažinimu, fiksuotu priklausomumu nuo konkrečios aplinkos (Kiušaitė, 2012, p.5-6).

Neįgalieji asmenys vis dar patiria neigiamą visuomenės požiūrį į juos. Tam, kad būtų kovojama su šia problema, svarbu šviesti visuomenę, formuoti teigiamą požiūrį į žmones su negalia, taikyti visuomenės informavimo priemonių (rengiamų televizijos ir radijo laidų, laikraščiuose ir žurnaluose rašant apie žmonių su negalia problemas, teises, poreikius) galimybes. Tačiau šių priemonių mažėja.

Žmonių su negalia organizacijų iniciatyva leidžiami aklųjų, kurčiųjų, sutrikusio intelekto, asmenų su fizinėmis negaliomis, laikraščiai, žurnalai, kuriuose rašoma apie jų problemas, gyvenimą, lygių galimybių siekimą. Rengiami ir leidžiami neįgaliesiems skirti specializuoti leidiniai.

Kita problema, su kuria susiduria neįgalūs asmenys – tai netobulas valstybės, savivaldybių institucijų, ir nevyriausybinių organizacijų pasirengimas taikyti įvairias pagalbos priemones, siekiant integruoti neįgaliuosius tiek į visuomenę, tiek į darbo rinką. Pažymėtina, kad veiksminga rehabilitacija įmanoma tik tada, kai darniai veikia visos grandys, pagal individualius poreikius taikomos medicininės, profesinės, socialinės bei kitos priemonės ir drauge tenkinami specialieji poreikiai (Išoraitė, 2007, p.324- 325).

Socialinį darbą su neįgaliaisiais, siekiant jų integracijos tobulinimo, turėtų skatinti reabilitacijos centrų, skirtų ribotų galimybių asmenims, kur būtų teikiamos profesinio orientavimo, profesinio mokymo, konsultavimo dėl psichologinių, teisinių ir organizacinių problemų paslaugos, būtų siūloma konkreti pagalba įdarbinant, tinklo kūrimas (Kozlovas, Danilova Firsovas, 2004, p.139).

Rizikos grupės šeimos

Pagal socialinės psichologinės sveikatos lygį galima išskirti darnias, problemines, konfliktines ir krizines šeimas.

Nagrinėjant šeimas jų socialinės adaptacijos prie besikeičiančių gyvenimo sąlygų aspektu, skiriamos darnios, socialinės rizikos grupių, nedarnios ir asocialios šeimos.

Pagal auklėjamojo poveikio lygį skiriamos palankios, palankios nestabilios, nepalankios, neutralios, kriminogeninės, konfliktinės, desocializuotos šeimos.

Pagal materialųjį aprūpinimą – šeimos, gaunančios dideles, vidutines ir mažas pajamas bei skurstančios (žemiau skurdo ribos). Mažas pajamas gaunančias šeimas sociologai skirsto į „naujuosius vargšus“ – šeimas, kurios nuskurdo dėl ekonominių reformų, tačiau išlaikė vidinius socialinius išteklius, ir „tradiciskai vargstančias“ – iš pat pradžių patiriančias deprivaciją, turinčias labai ribotus socialinius resursus.

„Rizikos grupės šeimos“ sąvoka apibrėžia tokią šeimą, kurioje egzistuoja nukrypimai nuo normų, neleidžiantys jos priskirti prie darnių šeimų. Nukrypimai ne visada tampa dezadaptacijos veiksniais ir kartais yra kompensuojami kitais požymiais. „Socialinės rizikos“ šeimoms priskiriamos: mažas pajamas turinčios šeimos, pabėgėlių bei priverstinių migrantų šeimos, šeimos, turinčios daug išlaikytinių (daugiavaikės šeimos, šeimos su neįgaliaisiais), nepilnos šeimos, karinę tarnybą atliekančių asmenų šeimos ir kt. (Kozlovas, Danilova, Firsovas, 2004, p. 127-128).

Socialinės nesėkmės skaudžiausiai palietė šeimą ir joje augančius vaikus. Pirmiausia šeimos nukentėjo dėl sumažėjusio užimtumo, nedarbas sukėlė depresiją, šeimų degradaciją – pagausėjo probleminių šeimų ir beglobių, vaikataujančių vaikų. Daugėja šeimų, neužtikrinančio normalaus vaikų auklėjimo. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, kasmet registruojama vis daugiau vadinamųjų probleminių šeimų.

Vaiko teisių apsaugą šalyje užtikrina valstybė ir jos institucijos. Vyriausybė dalijasi atsakomybe už vaikus su visuomene ir bendruomene, kurioje vaikas gyvena. Respublikos Prezidentas, Seimas, Vyriausybė, ministerijos, apskritys, savivaldybės, teismai, prokuratūra, kitos valstybės institucijos įgyvendina vaiko teisių apsaugos priemones pagal savo kompetenciją, kurią nustato Lietuvos Respublikos Konstitucija, kiti teisės aktai. Arčiausiai vaiko yra savivaldybė, kuriai tenka pagrindinės funkcijos pasirūpinti rizikos zonoje esančiu vaiku ir vaikus auginančia šeima (Vareikytė, Kaziliūnas, Guogis, Gudelis, Mickus, 2006, p. 97).

Nedarbas, sunki šeimų, auginančių vaikus, materialinė padėtis sukelia depresiją, asmenys pradeda vartoti alkoholį, šeimoje kyla nesantaika, smurtas nei ir vaikų atžvilgiu. Bedarbių vaikai blogiau mokosi, mažiau pasitiki savimi, nei vaikai, kurių nors vienas iš tėvų dirba. Vaiko teisių apsauga yra ypač plati sritis, apimanti ne tik socialinę apsaugą, bet ir daugelį kitų vaikui suteiktų garantijų, kurias reglamentuoja Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija bei atitinkami Lietuvos Respublikos teisės aktai. Vaiko teisių apsauga turi sulaukti ypatingo visų pagrindinių valstybės institucijų dėmesio, todėl šalies socialinė – ekonominė strategija turi būti nukreipta į jaunas, vaikus

auginančias šeimas, daugiausia dėmesio skiriant darbo vietų kūrimui, o prireikus ir socialinei, psichologinei bei pedagoginei pagalbai organizuoti bei teikti. Savivaldybės įvairiais būdais stengiasi padėti probleminėms šeimoms. Ši pagalba daugiausia teikiama materialinės paramos forma: skiriamos pašalpos, nemokamas maitinimas vaikams mokykloje, šeimai kompensuojamos būsto išlaikymo išlaidos. Norint sumažinti šeimų bei vaikų socialinę izoliaciją ir atskirtį, vien tik pinigine parama be socialinio darbo su šeima nėra veiksminga. Probleminėse šeimose augantys ikimokyklinio amžiaus vaikai nėra ugdomi, mokyklinio amžiaus vaikai nelanko arba blogai lanko mokyklą, namuose neužtikrinama pamokų ruošą. Dėl nepakankamų tėvų pajamų arba atsainaus požiūrio į vaikus ne kiekvienas vaikas gali lankyti būrelius arba kitas papildomo ugdymo įstaigas. Vaikas dažnai atsiduria gatvėje, nes neturi kuo užsiimti. Dėl šių priežasčių didėja vaikų ir paauglių nusikalstamumas. Probleminių šeimų ir jose gyvenančių vaikų socialinių problemų sprendimo organizavimas tampa aktualia pedagogine, socialine, teisine vaiko teisių problema (Vareikytė, Kaziliūnas, Guogis, Gudelis, Mickus, 2006, p. 164-165).

2005 m. gruodžio 12 d. duomenimis, apie 20 tūkstančių nepilnamečių Lietuvos vaikų nesulaukia priteistų iš savo tėvų alimentų (nors nemaža šių dalis turi likvidaus turto ir darbo pajamų), o tėvų prievolės išlaikyti nepilnamečius vaikus yra viena silpniausių šalies teisinės sistemos grandžių (Sagatys, 2006, p.236).

Šiuo metu Lietuvoje globos įstaigose gyvena apie 14 tūkstančių vaikų. Į globos namus vaikai patenka mirus tėvams, tačiau tokių vaikų mažuma. Dažniau šių vaikų tėvams taikomas tėvų valdžios apribojimas pagal „nesirūpinimo vaiku“ kategoriją.

Kaip apibūdina G.Sagatys, nesirūpinimas vaiku gali pasireikšti įvairiai: 1) dažnai pasitaikanti fizinė nepriežiūra; 2) pedagoginis apleistumas; 3) emocinė nepriežiūra ir apleistumas; 4) medicininė nepriežiūra (Sagatys, 2006, p. 238).

Emigracijos banga palietė daugelį šeimų, tad kyla daug problemų dėl Lietuvoje paliktų be tinkamos priežiūros vaikų.

Prievartą patyrę asmenys

2011 m. gegužės 26 d. Lietuvos Respublikos Seime priimtas Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas. Šiuo įstatymu siekiama ginti asmenis nuo smurto artimoje aplinkoje, kuris dėl jo žalos visuomenei priskiriamas prie visuomeninę reikšmę turinčių veikų, greitai reaguoti į iškilusią grėsmę, imtis prevencijos priemonių, taikyti apsaugos priemones ir teikti tinkamą pagalbą. Smurtas artimoje aplinkoje yra žmogaus teisių ir laisvių pažeidimas. Šis įstatymas apibrėžia smurto artimoje aplinkoje sampratą, nustato smurto artimoje aplinkoje subjektų teises ir atsakomybę, prevencijos priemonių įgyvendinimą, pagalbos smurto artimoje aplinkoje atveju teikimą ir apsaugos

priemonių smurtą patyrusiam asmeniui taikymą. Vaiko apsauga nuo smurto reglamentuojama šiame įstatyme ir kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose. (www3.lrs.lt. 2014-09-10).

Šio įstatymo priėmimas ir praktinis taikymas yra didelis postūmis smurto užkardinimui, tačiau realiame gyvenime poveikis dažnai būna trumpalaikis.

Kita svarbi problema kyla iš prekybos žmonėmis. Nusikaltėlių interesų tinklas plečiasi, šiuo metu į vergiją pakliūna ne tik moterys, bet ir vyrai. Juos įkalina ir išnaudoja kaip darbo jėgą. Dažnai nusikaltimams ir vagystėms vykdyti į užsienį išvežami nepilnamečiai.

Lietuvoje veikiančios nevyriausybinės organizacijos, privatūs fondai deda daug pastangų padėti prostitucijos aukoms.

Benamiai - neturintys nuolatinės tinkamos gyvenamosios vietos. Su šia problema susiduria ir kitos valstybės. Išskiriamos pagrindinės priežastys, lemiančios benamių gausėjimą: neprieinama būsto kaina, darbo pajamų neturėjimas, skurdo plitimas.

Grįžusieji iš įkalinimo įstaigų

Resocializacijos tikslas yra padėti individui keistis pačiam, todėl išskiriami esminiai resocializacijos elementai: darbas, mokymasis, moralinė įtaka, disciplina.

XX amžiaus viduryje buvo suformuluoti visuotiniai resocializacijos principai, kuriais remiantis buvo tikimasi efekto. Šiais principais vadovaujamosi ir dabar:

Klasifikacijos principas – kaliniai izoliuojami ar bent jau sugrupuojami pagal bausmės dydį, ypač pagal amžių, pažiūras, jiems taikytinus pataisos metodus.

Pataisos principas – įkalinimo esminė funkcija – individo elgesio transformacija. Laisvės atėmimo bausmės esminis tikslas yra nuteistojo moralinis pasitaisymas ir jo reintegracija, priemonės reikia naudoti atsižvelgiant į didelius nuteistųjų fizinius ir moralinius skirtumus, nevienodas jų pataisos galimybes.

Švietimo principas – įkalinimas pasieks savo tikslą tik tuo atveju, jei bus organizuotas švietimas. Apsaugant kalinį nuo bet kokių nepageidautinų ryšių, turi būti iš esmės pasirūpinta bendruoju ir profesiniu jo išsilavinimu, jo išsilavinimo lygio kėlimu.

Darbo, kaip prievolės ir kaip teisės, principas – darbas yra pagrindinis resocializacijos elementas.

Įkalinimo kontrolės principas – kalėjimo personalą sudaro specialistai, kurių moralinės savybės ir pasirengimas garantuoja individo resocializacijos sėkmę.

Kad resocializacija būtų sėkminga, būtina įgyvendinti ne tik šiuos principus, reikalingi darbuotojų (būrio viršininko, socialinio darbuotojo, psichologo) ir kalinio tarpusavio supratimas ir

pagarba. Visi šie veiksniai lemia tinkamą nuteistųjų resocializaciją ir yra vieni iš svarbiausių resocializacijos sąlygų (Žemaitytė, Čiurinskienė, 2004, p. 45).

Socialinė reintegracija vyksta dviem etapais: pirmuoju etapu įkalinimo įstaigoje nuteistieji rengiami išeiti į laisvę ir įsilieti į bendruomenės gyvenimą, antruoju etapu jiems padedama prisitaikyti prie aplinkos sąlygų ir rasti būdų bei priemonių apsigyventi, įsidarbinti bei pasijusti visaverčiu visuomenės nariu. Didžiausia reintegracijos problema – lėšų trūkumas užimtumui bei darbui organizuoti. Kita svarbi kliūtis reintegracijai vykdyti – specialistų trūkumas. Įstaigose vis dar nėra užtekinai socialinių darbuotojų, trūksta psichologų. Trečia kliūtis – visuomenės požiūris į buvusius nuteistuosius. Visuomenės nariai, potencialūs buvusių kalinių darbdaviai neigiamai žiūri į buvusius kalinius, taip sudarydami bendrą neigiamą žmonių požiūrį ir taip užkirsdami kelią teigiamai buvusių kalinių reintegracijai (Žemaitytė, Čiurinskienė, 2004, p. 46).

Tiek Jungtinėse Amerikos Valstijose, tiek D.Britanijoje atlikti tyrimai atskleidė itin liūdnius stacionariose globos įstaigose gyvenančių jaunų nusikaltėlių terapijos rezultatus. Nebuvo reikšmingo skirtumo tarp pakartotinio nusikalstamumo procento terapinėse bendruomenėse ir labiau į tėvišką režimą linkusiose bendruomenėse (Sutton, 1999, p.177). Autorė apibendrina, kad veiksmingiausi nusikaltimų prevencijos metodai yra bihevioristinis tėvų mokymas ir ikimokyklinės intelektualinio praturtinimo programos.

Narkomanai, piktnaudžiaujantys alkoholiu

Ne veltui narkologinės ligos priskiriamos prie svarbiausios socialinių ligų grupės (kategorijos). Jų socialinis pobūdis turi daug aspektų. Šiomis ligomis serga individas kaip makrosociumo (visuomenės, etnos) ir mikrosociumo (šeimos, draugų grupės, darbo kolektyvo ir t. t.) narys. Alkoholizmas – socialinė liga dar ir todėl, kad dėl jos kenčia tiek ligonis, kaip visuomenės narys, tiek pati visuomenė. Jam plintant atsiranda įvairių socialinių (šeimos, darbo, kriminalinių) konfliktų; visuomenė patiria materialinių nuostolių; ligonis keičiasi kaip asmenybė bei kaip visuomenės narys, keičiasi jo aktualusis statusas ir (arba) jis socialiai degraduoja – šeimoje, darbe pradeda asocialų gyvenimą arba demonstruoja antisocialines elgesio normas (Kozlovas, Danilova, Firsovas, 2004, p. 143).

N.Kubilienė pabrėžia šeimos, kurioje piktnaudžiuojama alkoholiu, žalingą poveikį vaiko raidai.

Šeima yra svarbi institucija vaiko socialinės adaptacijos procese. Šeimos funkcijos bei šeimos narių atliekami vaidmenys turi įtakos vaiko socialinių poreikių tenkinimui, nuo kurių priklauso individo socialinė adaptacija. Vaikai, augdami šeimoje, kurioje vienas arba keli jos nariai priklausomi nuo alkoholio, turėdami daug nepatenkintų poreikių, susiduria su socialinės adaptacijos problemomis.

Alkoholio priklausomybės šeimos priklauso disfunkcinėms šeimoms. Alkoholiko šeimoje taisyklės nėra nukreiptos į sveiką šeimos funkcionavimą, į kiekvieno jos nario poreikių tenkinimą. Tai būdinga visoms disfunkcinėms šeimoms, kai matomi tik vieno žmogaus, šiuo atveju alkoholiko, poreikiai. Alkoholiko šeimos santykiai ir funkcionavimas visiškai priklauso nuo geriančio šeimos nario gyvenimo.

Alkoholiko vaikas pasirenka elgesio modelius, padedančius jam prisitaikyti prie esamos situacijos, išgyventi įtampoje, kuri nuolatos jaučiama alkoholiko šeimoje. Pasireiškia šie alkoholiko vaiko vaidmenų tipai: „šeimos herojus“, „atpirkimo ožys“, „prarastas“ (nematomas) vaikas, „juokdarys“ (klounas). Tyrimas parodė, kad tas vaidmuo, kurį vaikas atlieka namuose, perkeliamas ir už šeimos ribų. Visi elgesio modeliai yra pagalbos šauksmas, į kurį alkoholiko vaikas laukia atsako.

Vaikas, augdamas nuo alkoholio priklausomoje šeimoje, visuomenėje gali būti matomas kaip rizikos grupės vaikas, kuriam būdingas delinkventinis, blogas elgesys. Kartais jis būna labai atsakingas arba „nematomas“, visas šeimos problemas laikantis savyje. Daugeliu tokių atvejų pagalba tokiems vaikams teikiama dėl jų problemiško elgesio, pamirštant, kad jų elgesio problemų pagrindas yra gyvenimas alkoholiko šeimoje, arba jie yra nepastebimi (jei prisiima „nematomo“ vaiko vaidmenį). Taip sumažėja galimybių vaikui gauti tikrąją pagalbą ir neviltis gilėja (Kubilienė, 2004, p.61).

Bedarbiai – nedirbantys darbingo amžiaus darbingi asmenys, nesimokantys dieninėse mokymo įstaigose, užsiregistravę gyvenamosios vietos valstybinėje darbo biržoje kaip ieškantys darbo ir pasirengę profesiniam mokymuisi. Pagal oficialią statistiką nedirbantis, bet neieškantis darbo, žmogus bedarbio kategorijai nepriskiriamas. Bedarbiai, remiantis Tarptautinės darbo organizacijos rekomendacijomis, yra 15 – 74 m. amžiaus asmenys, kurie tiriamąją savaitę neturėjo darbo, jį suradę buvo pasirengę per artimiausias dvi savaites pradėti dirbti, keturias savaites intensyviai ieškojo mokamo darbo įvairiais būdais: kreipėsi į valstybinę ar privačią darbo biržą, darbdavius, draugus, gimines, žiniasklaidą, laikę įdarbinimo testus ar dalyvavo įdarbinimo pokalbiuose, ieškojo patalpų, įrengimų savo verslui, bandė gauti verslo liudijimą, licenziją, kreditą. Bedarbiams taip pat priskiriami:

- asmenys, kurie laikinai dėl techninių ar ekonominių priežasčių nedirbo savo darbo vietoje ir neturėjo formalaus ryšio su darbovieta, ieškojo kito darbo;
- sandomi darbuotojai, išėję priverstinių atostogų, jei jų darbdaviai nemoka jiems pakankamo (50 proc.) darbo užmokesčio ar atlyginimo ir jei jie tyrimo metu gali dirbti ir ieškoti darbo.

- mokiniai, studentai, namų šeimininkės ir kiti asmenys, tiriamąjį laikotarpį buvę ekonomiškai neaktyvūs (mokėsi, šeimininkavo namuose), bet ieškantys darbo ir pasirengę artimiausiu metu (per dvi savaites) pradėti dirbti.

Ilgalaikiai bedarbiai – tai bedarbiai, ieškantys darbo 1 metus ir ilgiau (Martinkus, Sakalas, Savanevičienė, 2006, p.12).

2013 m. duomenimis registruotų ir darbingo amžiaus gyventojų santykis buvo 10,9 proc. (db1.stat.gov.lt. 2014-10-08).

3.PAGALBOS KOORDINAVIMO SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMOMS ŽMONIŲ GRUPĖMS KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖJE TYRIMO ANALIZĖ

Šiame skyriuje pateikiama atlikto empirinio tyrimo, kuruos siekta išsiaiškinti, kaip efektyviau teikti pagalbą socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms ir numatyti jos tobulinimo galimybes, metodika ir tyrimo rezultatai.

3.1 Tyrimo organizavimas ir metodika

Tyrimo metu siekiama išsiaiškinti, kaip efektyviau teikti pagalbą socialiai pažeidžiamiesiems žmonėms ir numatyti jos tobulinimo galimybes.

Tyrimo objektas – pagalbos teikimo ir koordinavimo efektyvumas.

Tyrimo metodai: interviu; kokybinė duomenų analizė.

Tyrimo eiga:

Tyrimo eigoje buvo apklausinėjami įvairių Kretingos rajono įstaigų bei organizacijų darbuotojai, tarp jų – 4 socialiniai darbuotojai, Vaikų teisių apsaugos skyriaus vyr. specialistė ir religinės bendruomenės narė. Tyrimo metu buvo naudota kokybinė duomenų analizė bei renkami duomenys apie įvairias Kretingos rajono savivaldybės institucijas. Buvo bandoma išsiaiškinti apie atskiras socialiai pažeidžiamų grupes bei išsiaiškinti, kas trukdo sėkmingai koordinuoti įvairių institucijų veiklą. Buvo sprendžiamos atskirų kategorijų institucijų koordinavimo problemos bei buvo siekiama sužinoti respondentų nuomonę apie tam tikras socialines grupes.

Respondentams buvo užduodami įvairūs klausimai apie atskirų socialinių grupių aprūpinimą, kokias socialines paslaugas jie teikia bei kaip jas būtų galima tobulinti. Buvo teiraujama kokios priemonės padėtų efektyviau teikti pagalbą neįgaliesiems, senyvo amžiaus žmonėms, bedarbiams bei kitoms grupėms. Buvo klausama respondentų, kokiais principais jie vadovojasi teikdami pagalbą bei padėdami žmonėms. Buvo išskirtas geranoriškumo, dvasingumo, noro padėti kitam žmogui bei savanorystės principas.

Buvo pateikti klausimai, kokias paslaugas jie teikia ir koku būdu jie nustato kokią paslaugos rūšį suteikti paslaugos gavėjui. Buvo išvardintos problemos, su kuriomis susiduriama bendraujant su paslaugos gavėju (pvz. neįgalioju, senyvo amžiaus žmogumi). Tyrimo eigoje išaiškėjo, kad žmonės, susidūrę su problema, neranda tinkamos kompetencijos šiai problemai spręsti. Trūksta tinkamos kompetencijos, kvalifikuotų specialistų (valstybės tarnautojų, socialinių darbuotojų, jų padėjėjų ir t.t.). Respondentai atsakinėjo į klausimus apie įvairias socialinės rizikos grupes. Buvo tiriama nuomonė apie našlaičius, neįgaliuosius, žmones su specialiaisiais poreikiais, taip pat nukentėjusius nuo smurto, ligų, bedarbių ir pan. atveju.

Tyrimo vieta, laikas: Tyrimas buvo atliekamas Kretingos rajono savivaldybės institucijose, religinėje bendruomenėje. Tyrimo data – 2015 sausio mėn. Interviu trukmė 20-30 min., gauti duomenys buvo fiksuojami raštu.

3.2 Pagalbos teikimo socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms teisinis reglamentavimas

Šiame skyriuje apžvelgsime Lietuvoje galiojančią įstatyminę bazę, pristatysime Kretingos savivaldybės pasirinktą socialinių paslaugų teikimo modelį, pagal kurį realizuojama valstybės deleguota socialinė apsauga.

Kiekviena valstybės vykdoma veikla turi tam tikrą įstatyminę bazę. Ta veikla gali būti trijuose teisės aktų lygiuose: konstitucijoje, įstatymuose bei poįstatyminiuose teisės aktuose (nutarimuose, potvarkiuose, įsakymuose ir kt.). Tam tikros valstybės veiklos reglamentavimas didžiausią galią turinčiame įstatyme – konstitucijoje, rodo jo svarbą visuomenės gyvenimui ir tos šalies žmonėms. Taip pat veikla gali būti reglamentuojama tarptautinėse sutartyse, konvencijose, koncepcijose. Socialinės paslaugos ne išimtis. Socialinių paslaugų įstatyminę bazę sudaro Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymai bei kiti teisės aktai. Būtent šie teisės aktai suteikia tai veiklai pagrindą būti įgyvendinamai ir suteikia legalų pobūdį. Socialinių paslaugų teikimo nuostatos yra įtvirtintos svarbiausiame šalies įstatyme – Lietuvos Respublikos Konstitucijoje. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnis teigia, kad „šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas. Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę“. Konstitucijos 39 straipsnyje teigiama, kad valstybė globoja šeimas, auginančias ir auklėjančias vaikus namuose, įstatymo nustatyta tvarka tiekia joms paramą. Dirbančioms motinoms įstatymas numato mokamas atostogas iki gimdymo ir po jo, palankias darbo sąlygas ir kitas lengvatas. Konstitucijos 52 straipsnis teigia, kad valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas, socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo ir kitais įstatymų numatytais atvejais. Toks socialinių paslaugų reglamentavimas Lietuvos Konstitucijoje rodo jų svarbą šalies gyventojų gerovei. (Išoraitė, 2007, p. 43).

Konstitucijoje įteisintus valstybės įsipareigojimus įgyvendina savivaldybės. Kretingos savivaldybė yra pagrindinė institucija, planuojanti, organizuojanti ir garantuojanti socialines paslaugas savo rajono gyventojams.

Socialinio aprūpinimo sistemos pagrindus reglamentuoja LR Valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymas (priimtas 1993 m.). Šis įstatymas reguliuoja valstybinio socialinio aprūpinimo santykių pagrindus. Įstatyme nustatyta, kad valstybinio socialinio aprūpinimo sistema yra visuomenės socialinio aprūpinimo pagrindas, o greta šios sistemos valstybėje gali egzistuoti įvairios visuomeninės ir privačios socialinio aprūpinimo sistemos, kurių funkcionavimą reguliuoja įstatymai, reglamentuojantys tų organizacijų ir įmonių veiklą.

Savivaldybės kuria socialinių paslaugų tinklą, kuris tenkintų savivaldybės teritorijoje gyvenančių piliečių socialines reikmes. Siekdama organizuoti ir teikti geros kokybės paslaugas gyventojams, Kretingos rajono savivaldybė sistemingai ir kompleksiskai vertina savivaldybės

gyventojų poreikius socialinėms paslaugoms, planuoja realias jų plėtros apimtis, nustato Savivaldybės socialinių paslaugų sistemos plėtros prioritetus. Planuodama ir organizuodama savo socialines paslaugas vadovaujasi Konstitucijoje apibrėžtais socialinės apsaugos įstatymais.

1.2.8. Socialinę apsaugą reglamentuojantys pagrindiniai teisės aktai

1. Bendrieji teisės aktai:

- 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucija;
- LR Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio, Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 8 straipsnio antrosios dalies 1 punkto ir Lietuvos Respublikos vyriausybės 1996 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 142 “dėl Lietuvos Respublikos 1995 m. vasario 20 d. nutarimo Nr. 266 “dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo” dalinio pakeitimo” 1 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai (1997 m. kovo 12 d.).
- Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymas (1990 m. spalio 23 d.)
- Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 200 ____ metų rodiklių patvirtinimo įstatymas (tvirtinama kiekvienais metais).
- Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas (1991 m. gegužės 21 d.). Socialinės paslaugos yra paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šėimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

Socialinių paslaugų valdymas apima socialinių paslaugų planavimą, organizavimą, kompetencijos pasiskirstymą ir socialinių paslaugų kokybės vertinimą, priežiūrą bei kontrolę valstybės ir vietos savivaldos lygmenimis (Lietuvos socialinės apsaugos sistemos organizavimas. SIV – LT SS sistema įstatymai.pdf).

Kretingos rajono savivaldybėje teikiamos paslaugos orientuotos į kiekybinį ir kokybinį socialinių paslaugų plėtojimą. Paslaugų gavėjų skaičius kasmet didėja, todėl būtina plėtoti teikiamų paslaugų asortimentą bei spręsti socialinių paslaugų kokybės klausimus, atsižvelgiant į paslaugų gavėją, jo individualumą. Nuolat analizuojama sukaupta informacija apie socialinę situaciją rajone, socialinės paramos poreikį atskiroms socialinėms gyventojų grupėms, nustatomi prioritetai, numatomi prioritetinių socialinių problemų sprendimo keliai, teikiamos išvados ir pasiūlymai rajono Tarybai ir Savivaldybės vadovams.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, vykdydama socialinio draudimo valdymo funkcijas ir įgyvendindama šioje srityje valstybės politiką:

- 1) koordinuoja socialinio draudimo bei strateginių jo krypčių plėtojimą;
- 2) analizuoja, ar socialinio draudimo teikiamos garantijos atitinka valstybės bei apdraustųjų asmenų ir išmokų gavėjų interesus;
- 3) rengia ir teikia Vyriausybei teisės aktų projektus, susijusius su socialinio draudimo politikos vykdymu;
- 4) nustato perspektyvinius ir artimiausius socialinio draudimo uždavinius;
- 5) kontroliuoja Fondo valdybos veiklą ir organizuoja šios veiklos patikrinimus;
- 6) pagal kompetenciją tvirtina Fondo valdybos nuostatus ir kitus teisės aktus;
- 7) teikia Vyriausybei Fondo biudžeto projektą ir jo įvykdymo ataskaitą (Lietuvos socialinės apsaugos sistemos organizavimas. (SIV – LT SS sistema įstatymai.pdf).

Viešojo administravimo sistemą nusako *Viešojo administravimo įstatymas*. Šis įstatymas teigia, kad: „Šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje“ (Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymas. *Žin.*, 1999, Nr 60-1945).

Viešųjų paslaugų teikimą nusako *Viešųjų paslaugų teikimo įstatymas*. Šis įstatymas nurodo kokia tvarka teikiamos viešosios paslaugos viešojo valdymo institucijose ir savivaldybėse.

15 straipsnis. Viešųjų paslaugų teikimo reglamentavimas

1. Įstatymų numatytą viešųjų paslaugų teikimą valstybiniu lygiu reguliuoja centrinės valstybinio administravimo institucijos kiekviena pagal įstatymų ar nuostatų priskirtą viešojo administravimo (valdymo) sritį.
2. Įstatymų numatytą viešųjų paslaugų teikimą teritoriniu lygiu reguliuoja pagal kompetenciją savivaldybės arba teritorinės valstybinio administravimo institucijos.
3. Teritorinės valstybinio administravimo institucijos negali dubliuoti ar keisti centrinių institucijų viešųjų paslaugų teikimo reglamentavimo, tačiau turi teisę joms teikti siūlymus dėl viešųjų paslaugų teikimo tvarkos tobulinimo, taip pat organizuoti papildomų paslaugų teikimą.
4. Centrinės viešojo administravimo institucijos negali reikalauti iš teritorinių

institucijų ir savivaldybių steigti viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų, jei to nenumato įstatymai (ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/.../d15.4-lt.pdf).

Už socialinių paslaugų teikimą atsakingos Lietuvos Respublikos savivaldybės bei jų administracija. Šios institucijos atlieka vadovaujantį vaidmenį teikiant viešąsias ir administracines paslaugas. Jų teisinį reglamentavimą nusako LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos priimtas teisės aktas.

Socialinio aprūpinimo institucijos ir funkcijos

16 straipsnis. Socialinės apsaugos ministerija formuoja ir įgyvendina valstybės socialinę politiką, aiškina socialinio aprūpinimo įstatymus, vykdo kitas funkcijas, numatytas ministerijos nuostatuose bei yra atsakinga už socialinio aprūpinimo sistemos funkcionavimą.

17 straipsnis. Socialinės apsaugos ministerija ir Vyriausybės nustatyta tvarka akredituotos socialinio draudimo įstaigos, taip pat ir esančios prie vietos savivaldybių, vykdo valstybinio socialinio draudimo įstatymo numatomas priemones bei, Vyriausybei pavedus, skiria ir moka šio įstatymo 12 straipsnyje numatytas išmokas.

18 straipsnis. Savivaldybės atlieka globos ir rūpybos funkcijas, sprendžia asmenų, kuriems reikalinga socialinė apsauga, šalpos ir aptarnavimo klausimus, organizuoja šio įstatymo 13 ir 14 straipsniuose numatytų priemonių įgyvendinimą (<http://www.socmin.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai/istatymai.html>).

Identifikuojant Kretingos Savivaldybės pagrindines socialines problemas, remtasi Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės skelbiamais duomenimis, Kretingos rajono savivaldybės administracijos Socialinių reikalų ir sveikatos skyriaus kaupiamais duomenimis, Vaiko teisių apsaugos skyriaus, Buhalterinės apskaitos skyriaus, Kretingos rajono seniūnijų, socialinių paslaugų įstaigų ir nevyriausybinių neįgaliųjų organizacijų pateiktais duomenimis.

3.3 Tyrimo duomenų analizė

Tyrimu buvo siekiama nustatyti, kokia pagalba ir kokioms socialiai pažeidžiamų žmonių grupėms teikiama Kretingos rajono savivaldybėje.

Tuo tikslu buvo susipažinta su Kretingos savivaldybės socialinių paslaugų teikėjų informacija interneto tinklapiuose. Duomenys papildyti šešių respondentų atsakymais.

Kretingos rajone socialines paslaugas administruoja Socialinių reikalų ir sveikatos skyrius.

Socialinių reikalų ir sveikatos skyriaus uždaviniai:

- rengti pagal savo kompetenciją savivaldybės tarybos sprendimų, mero potvarkių, savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymų projektus socialinės paramos ir sveikatos klausimais, socialines, sveikatinimo bei kitas programas, investicinius projektus ir organizuoti jų vykdymą;
- įgyvendinti valstybės socialinės paramos, socialinių garantijų mažas pajamas gaunantiems gyventojams ir sveikatos politiką savivaldybėje;
- savivaldybės tarybos pavedimu formuoti strategiją, tikslus ir uždavinius socialinės paramos, sveikatos, socialinių paslaugų, socialinio darbo ir kitų socialinių bei sveikatos priežiūros reikalų srityje;
- užtikrinti socialinės paramos įvairioms socialinėms grupėms, bendruomenėms, organizacijoms administravimą savivaldybėje.

Skyrius, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, vykdo šias funkcijas:

- organizuoja ir užtikrina Lietuvos Respublikos įstatymų, Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų, savivaldybės institucijų norminių aktų, savivaldybės strategijos, socialinės paramos, socialinių paslaugų, sveikatos ir kitų programų vykdymą savivaldybėje;
- kartu su savivaldybės administracijos Buhalterinės apskaitos skyriumi rengia socialinės paramos ir sveikatinimo programų (išlaidų) sąmatas, apskaičiuoja, prognozuoja ir planuoja lėšų poreikį iš valstybės biudžeto lėšų, valstybės biudžeto lėšų specialiuju tikslinių dotacijų, savivaldybės biudžeto lėšų ir kitų finansavimo šaltinių Skyriaus funkcijoms vykdyti;
- organizuoja piniginės socialinės paramos, socialinės paramos mokiniams ir kitokio pobūdžio paramos (maisto produktais, drabužiais ar kitais būtiniais reikmenimis), socialinių paslaugų teikimą savivaldybės gyventojams;
- vertina šeimų (asmenų), kurios kreipiasi dėl socialinės paramos, socialinių paslaugų pajamas, turtą, socialinę situaciją ir organizuoja šeimų (asmenų) gyvenimo ir buitines sąlygų, pajamų, užimtumo, turto, vaikų priežiūros ir kitų aplinkybių patikrinimą;
- rengia ir išduoda pažymas ar kitą informaciją fiziniams ir juridiniams asmenims apie savivaldybės gyventojų gautas socialines išmokas, socialinę paramą mokiniams, socialines paslaugas ir kitą paramą;

- įgyvendinant Strateginės partnerystės sutartį su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, įveda duomenis apie socialinės paramos, socialinių paslaugų skyrimą savivaldybės gyventojams į Socialinės paramos informacinę sistemą (SPIS-a) ir organizuoja jos priežiūrą;

Siekdama organizuoti ir teikti geros kokybės paslaugas gyventojams, Kretingos rajono savivaldybė sistemingai ir kompleksiskai vertina savivaldybės gyventojų poreikius socialinėms paslaugoms, planuoja realias jų plėtros apimtis, nustato Savivaldybės socialinių paslaugų sistemos plėtros prioritetus.

Savivaldybė paslaugų administravimo srityje:

- planuoja socialines paslaugas: vertina ir analizuoja gyventojų socialinių paslaugų poreikius, prognozuoja ir nustato socialinių paslaugų teikimo mastą ir rūšis, vertina ir apskaičiuoja socialinių paslaugų lėšų poreikį;
- pagal nustatytus socialinių paslaugų asmeniui (šeimai) poreikius organizuoja socialines paslaugas: skiria (priima sprendimą) socialines paslaugas asmeniui (šeimai), vertina asmens (šeimoms) finansines galimybes mokėti už teikiamas socialines paslaugas ir nustato asmens (šeimoms) mokėjimo už socialines paslaugas dydį;
- kasmet sudaro ir teikia savivaldybės tarybai tvirtinti Savivaldybės socialinių paslaugų planą pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos patvirtintą socialinių paslaugų planavimo metodiką;
- nukreipia savivaldybės gyventojus (senyvo amžiaus asmenis, suaugusius asmenis su negalia ir vaikus su negalia bei kitus asmenis) į valstybines socialinės globos įstaigas;
- koordinuoja ir vykdo Skyriaus reguliavimo sričiai priskirtų savivaldybės socialinių paslaugų įstaigų (socialinių paslaugų padalinių) veiklos priežiūrą.

Socialinio darbo seniūnijose organizavimo srityje:

- koordinuoja rajono seniūnijų socialinės paramos ir socialinio darbo specialistų darbą, teikia pasiūlymus jų darbo organizavimo klausimais, renka iš jų statistinę ir informacinę medžiagą apie seniūnijos socialinę padėtį;
- koordinuoja socialinį darbą seniūnijose pagal specializaciją su įvairiomis gyventojų socialinėmis grupėmis (senyvo amžiaus asmenimis, suaugusiais asmenimis su negalia ir šeimomis, auginančiomis vaikus su negalia, suaugusiais socialinės rizikos asmenimis, socialinės rizikos šeimomis ir kitomis gyventojų socialinėmis grupėmis);
- analizuoja savivaldybės gyventojų socialinius poreikius, socialinių problemų atsiradimo priežastis, tikslina ir vertina socialinių problemų sprendimo, socialinės paramos

ir socialinių paslaugų teikimo bei socialinio darbo su asmeniu (šeima) metodus ir formas, skatina inovacijas socialinio darbo srityje.

Atlieka kitas funkcijas viešojo administravimo srityje:

- organizuoja šių komisijų veiklą: paramos teikimo, būsto pritaikymo neįgaliesiems, socialinių paslaugų teikimo, specialiųjų poreikių.
- koordinuoja visuomeninių organizacijų veiklą socialinės paramos ir socialinių paslaugų teikimo srityje.

Savivaldybėje gyvena įvairių socialinių grupių asmenys, kuriems reikalinga nuolatinė ar vienkartinė parama ir socialinės paslaugos. Daugeliui jų užtikrinamos kokybiškos socialinės paslaugos, tačiau savivaldybė neturi pakankamų finansinių išteklių, kad galėtų užtikrinti aukštos kokybės socialinių paslaugų teikimą visiems esamiems ir potencialiems socialinių paslaugų gavėjams. Išskiriamos prioritetingos socialinių paslaugų plėtros kryptys.

Teikdamas socialines paslaugas, Socialinių reikalų ir sveikatos skyrius bendradarbiauja su kitais Administracijos padaliniais bei Savivaldybės įstaigomis, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kretingos rajono skyriumi, Kretingos darbo birža, nevyriausybinėmis organizacijomis, religinėmis bendruomenėmis bei fiziniais ir juridiniais asmenimis (www.kretinga.lt ir respondentų interviu).

Kretingos vaiko teisių apsaugos skyrius

Kretingoje yra nemažai rizikos grupės šeimų, su kuriais dirba vaikų teisių apsaugos skyriaus specialistai. 2014 m. Vienas specialistas vidutiniškai dirbo su 10 šeimų. Palyginimui – didžiuosiuose Lietuvos miestuose vienas specialistas rūpinasi dešimt kartų didesniu rizikos šeimų skaičiumi.

Kretingos vaiko teisių skyriaus uždaviniai:

- Užtikrinti vaiko teisių apsaugą ir ją reglamentuojančių įstatymų bei kitų teisės aktų įgyvendinimą.
- Atstovauti įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka vaiko teisėms ir teisėtiems interesams teismuose.
- Ginti įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka vaiko teises šeimose, globėjų (rūpintojų) šeimose ir socialinės globos įstaigose.
- Organizuoti įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka likusiam be tėvų globos vaikui globos (rūpybos) nustatymą ir vykdyti jos priežiūrą šeimose ir socialinės globos įstaigose.
- Organizuoti įvaikinimą įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Skyriaus funkcijos:

- Organizuoja vaiko teisių apsaugos priemonių vykdymą.
- Užtikrina socialinės rizikos šeimų apskaitą teisės aktų nustatyta tvarka.
- Pareiškia (žodžiu arba raštu) apie vaiko gimimą valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms, jeigu tėvai serga, yra mirę ar dėl kitų priežasčių negali pareikšti apie vaiko gimimą.
- Savo pareiškimu įregistruoja rasto vaiko gimimą.
- Suteikia vaikui vardą ir pavardę, kai registruojamas vaiko, kurio tėvai nežinomi, gimimas.
- Registruoja vaiko, palikto gimdymo namuose dėl kurio tėvai davė sutikimą įvaikinti, gimimą.
- Registruoja vaiko, kurio negalima atiduoti tėvams auginti dėl jų netinkamo gyvenimo būdo, gimimą.
- Nustato vaikus, kuriems reikalinga globa (rūpyba) ir užtikrina šių bei globojamų (rūpinamų) vaikų apskaitą teisės aktų nustatyta tvarka.
- Organizuoja likusio be tėvų globos vaiko laikinosios ir nuolatinės globos (rūpybos) nustatymą.
- Atlieka fizinio arba juridinio asmens pasirengimo tapti vaiko globėju (rūpintoju) atranką, priima sprendimą dėl fizinio arba juridinio asmens tinkamumo būti skiriamu vaiko globėju (rūpintoju).
- Dalyvauja sudarant individualų socialinės globos planą.

- Prižiūri vaiko laikinąją ir nuolatinę globą (rūpybą) šeimose ir socialinės globos įstaigose.

2014 metais Kretingos rajone paslaugos buvo teikiamos 91 socialinės rizikos šeimoms, kuriose augo 170 vaikų. Socialinės rizikos šeimų skaičius šiek tiek mažėja, tačiau gilėja socialinės problemos šeimose. Pagrindinės priežastys, dėl kurių šeimos įrašomos į socialinės rizikos šeimų sąrašus, – girtavimas, socialinių įgūdžių stoka, nesugebėjimas tinkamai rūpintis vaikais. Per 2014 metus 29 vaikams nustatyta globa (rūpyba) institucijoje. Tai 4 vaikais mažiau negu 2013 metais. Nors šios problemos yra per sudėtingos, kad būtų išspręstos Savivaldybės lygmeniu prieinamomis priemonėmis, didžiąją dalį jų bandoma sumažinti, pasitelkus Savivaldybei prieinamas socialinės intervencijos formas, tarp kurių svarbią vietą užima efektyvus socialinių paslaugų ir socialinio darbo panaudojimas. Kretingos socialinių paslaugų centre teikiamos stacionarios socialinės globos paslaugos tėvų globos netekusiems vaikams. Tai socialinė paslauga, kuria siekiama likviduoti socialinės rizikos šeimų vaikų problemos padarinius, tačiau nesprenžiamos esminės priežastys. Dauguma tėvų globos netekusių vaikų yra „socialiniai“ našlaičiai, kurie, nors ir turi tėvus, tačiau pastarieji negali, nenori arba nesugeba tinkamai jų auginti ir auklėti. 2014 m. su socialinės rizikos šeimomis dirbo 9 socialiniai darbuotojai. Vienas socialinis darbuotojas per 2014 m. vidutiniškai dirbo su 10 socialinės rizikos šeimų. Socialinės rizikos šeimose vyrauja nedarbas, dažnai girtaujama ar kitaip svaiginamasi, nuolat kyla buitiniai konfliktai, kurių metu moterys ir vaikai neretai patiria smurtą. Tokiose krizinėse situacijose yra svarbu, jog patyrusiems smurtą asmenims būtų suteikta

greita ir efektyvi socialinė pagalba. Ypač tai aktualu socialinės rizikos šeimoms, kurių artimoji aplinka, t. y. artimieji ir giminaičiai, dėl įvairių priežasčių negali aukoms suteikti reikiamos pagalbos (www.kretinga.lt ir Respondento 3 interviu).

Kretingos socialinių paslaugų centras

Socialinių paslaugų centras yra biudžetinė įstaiga. Savininko teises įgyvendinanti institucija – Kretingos rajono savivaldybės taryba. Centro struktūrą sudaro:

- Pagalbos šeimai tarnyba;
- Vaikų globos (rūpybos) tarnyba;
- Dienos veiklos tarnyba.

Pagrindinės veikla:

- teikia asmens namuose socialinės priežiūros (pagalbos į namus) ir socialinės globos (dienos socialinės globos) paslaugas senyvo amžiaus asmenims, suaugusiems asmenims su negalia ir jų šeimoms, bei kitiems asmenims ir jų šeimoms (laikinais dėl ligos ar kitų priežasčių savarankiškumo netekusiems asmenims);
- teikia laikino apnakvindinimo paslaugas motinoms ar tėvams su vaikais krizių atvejais;
- teikia intensyvios krizių įveikimo pagalbos paslaugas asmenims, atsidūrusiems krizinėje situacijoje;
- teikia Pagalbos šeimai tarnyboje apgyvendinimo paslaugas krizinėje situacijoje atsidūrusioms motinoms ar tėvams su vaikais, asmenims, patyrusiems smurtą šeimoje ar prievartą;
- teikia socialines paslaugas (socialinių įgūdžių ir palaikymo, sociokultūrinės ir kitas), organizuoja popamokinę veiklą Dienos veiklos tarnybą lankantiems socialinės rizikos šeimų vaikams, socialinės rizikos vaikams, socialiai remtinose šeimose bei socialinių, psichologinių ir kitokių problemų turinčiose šeimose augantiems vaikams ir jų šeimoms;
- Dienos veiklos tarnyboje teikia dienos socialinės globos paslaugas senyvo amžiaus ir suaugusiems asmenims su negalia;
- žmonių sveikatos priežiūros veikla;
- kita žmonių sveikatos priežiūros veikla;
- kita stacionarinė globos veikla;
- kita stacionarinė globos veikla;
- nesusijusio su apgyvendinimu socialinio darbo veikla;
- nesusijusio su apgyvendinimu socialinio darbo su pagyvenusiais ir neįgaliaisiais asmenimis veikla;
- vaikų dienos priežiūros veikla;
- kita, niekur kitur nepriskirta, nesusijusi su apgyvendinimu socialinio darbo veikla.

Socialinių paslaugų centro tikslas – užtikrinti socialinių paslaugų teikimą Kretingos rajono gyventojams.

Uždaviniai yra šie:

- teikti socialines paslaugas asmenims (šeimoms), kurie dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų negali savarankiškai pasirūpinti asmeniniu (šimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime;
- sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ar stiprinti gebėjimus ir galimybes savarankiškai spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti įveikti socialinę atskirtį;
- rengti ir įgyvendinti socialinių paslaugų teikimo programas bei projektus savivaldybės teritorijoje;
- plėtoti socialinių paslaugų įvairovę, atsižvelgiant į SPC finansines galimybes, materialinę bazę bei gyventojų poreikius;
- skleisti informaciją apie SPC teikiamas socialines paslaugas bei jų skyrimo ir teikimo tvarką. (www.spc.kretingos.lt ir Respondentų 4, 5, 6 interviu).

Kretingos Dienos veiklos centras

Dienos veiklos centras – tai socialinės globos įstaiga, teikianti socialinės globos paslaugas suaugusiems asmenims, turintiems proto, psichinę ir fizinę negalią, turinti stacionarios socialinės globos struktūrinį padalinį.

Dienos veiklos centro veiklos tikslas – užtikrinti efektyvią ir kvalifikuotą socialinę globą jos reikalaujantiems proto, psichinę ir fizinę negalią turintiems asmenims ir siekti didesnio savarankiškumo visose jų gyvenimo srityse, integruojant juos į visuomeninį gyvenimą.

Dienos veiklos centre teikiamos paslaugos:

Darbinių įgūdžių lavinimo, kūrybinių – meninių gebėjimų lavinimas, socialinių įgūdžių lavinimo.

Paslauga alternatyvaus užimtumo programos klientams, kurių darbingumo lygis iki 25%.

Dienos veiklos centras (toliau – Centras) yra Kretingos rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) biudžetinė įstaiga, priskirta rajono Socialinės paramos skyriaus kuravimo sričiai ir vykdanči savivaldybės deleguotas funkcijas socialinės pagalbos neįgaliesiems srityje teikiant dienos socialinės globos ir trumpalaikės socialinės globos paslaugas Kretingos miesto ir kaimų neįgaliesiems žmonėms nuo 18 m.

Centro struktūra suformuota pagal vykdomas funkcijas. Struktūrą sudaro: administracija (direktorius, vyr. buhalteris, direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams, ūkio dalies vedėjas, vairuotojai, valytojai), socialinio darbo specialistai (vyr. socialiniai darbuotojai, socialiniai

darbuotojai, socialiniai darbuotojai užimtumui, fizinės medicinos reabilitacijos slaugytojai), socialinį darbą dirbantis pagalbinis personalas (soc. darbuotojų padėjėjos, vairuotojai).

Savivaldybėje nevalstybiniam sektoriui priklausančios įstaigos, atstovaujančios neįgaliesiems, vykdančios neįgaliųjų socialinę integraciją, užtikrinančios neįgaliųjų užimtumą, poilsį, sportą, turizmą, kultūrinę veiklą, tarptautinį bendradarbiavimą, teikiančios socialines paslaugas, sudaro 58 procentus. Organizacijose dirbantys specialistai gerai pažįsta savo klientus, supranta jų poreikius, todėl paslaugos taiklios ir efektyvios: ne tik teikiama socialinė pagalba, bet ir sudaromos sąlygos turiningai praleisti laisvalaikį, dalyvauti įvairiuose renginiuose, paskaitose, vykdomas šių asmenų švietimas, teikiama informacija, tarpininkaujama atstovaujant jų interesams ir pan.

(www.kretingosneigalieji.lt ir Respondento 1 interviu)

Padvarių socialinės globos namai

Kretingos rajone 2014 m. socialinės paslaugos buvo teikiamos pagyvenusiems asmenims, neįgaliesiems, socialinės rizikos šeimoms, jų vaikams, kad žmonės gyventų savo įprastoje aplinkoje. Asmenys, kurie savarankiškai negalėjo gyventi, buvo siunčiami į stacionarias globos įstaigas.

Ilgalaikės socialinės globos paslaugas Savivaldybės gyventojams teikia Padvarių socialinės globos namai, Viliaus Gaigalaičio globos namai.

Padvarių socialinės globos namai (toliau vadinama - globos namai) yra įstaiga prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija), kurios paskirtis - užtikrinti ilgalaikę (trumpalaikę) socialinę globą, nesavarankiškiems ar iš dalies savarankiškiems senyvo amžiaus asmenims, kuriems būtina nuolatinė specialistų priežiūra. Globos namuose apgyvendinami senyvo amžiaus asmenys, kuriems nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis ir asmenys, kuriems dėl proto negalios ar psichinių sutrikimų nustatytas 0-40 procentų darbingumo lygis, specialusis nuolatinės slaugos ar nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis arba nustatytas didelių ar vidutinių specialiųjų poreikių lygis.

Siekama veiksmingai bendrauti su gyventojais, patenkinti asmeninius gyventojų poreikius, padėti patenkinti buitinius poreikius, išsaugoti esamą sveikatą, ją stiprinti. Saugoti ir ginti gyventojų teisę. Tinkamai atstovauti jų interesus kitose institucijose. Sudaryti gyvenimo sąlygas kuo artimesnes namų sąlygoms, atitinkančias gyventojų poreikius. Sudaryti sąlygas ugdant jų sugebėjimus savarankiškai pasirūpinti savimi. Teikti socialines paslaugas, organizuoti asmens sveikatos priežiūrą ir užimtumą kuo įvairesne veikla (meno, darbo, muzikos terapija ir kt.). Globos namuose plėtojama sportinė veikla. Globos namuose organizuota meninė veikla ir kultūrinis (laisvalaikio) užimtumas.

(www.padvariai.lt ir respondentų interviu)

Motinos Teresės seserų vienuolynas Kretingoje

Oficialus pavadinimas: Dievo Meilės Misionierių seserų kongregacija (popiežiaus teisių).

Charizma: "Aš trokštu" – kaip meilės misionierės esame pašauktos malšinti beribi Nukryžiuotojo Jėzaus troškuli iš meilės Jam ir sieloms.

Tikslas: padėti išganyti ir vesti į šventumą neturtingiausius iš neturtingųjų ne tik lindyne, bet ir visame pasaulyje, juose atpažįstant Dievo paveikslą.

Pirmasis vienuolynas įkurtas Indijoje 1950 m., Lietuvoje nuo 1991 m.

Vienuolynas išlaikomas iš privačių aukų.

Kretingoje gyvena keturios šios kongregacijos seserys vienuolės.

Teikiama pagalba:

- Nuolatinė ilgalaikė ar trumpalaikė apgyvendinimo, maitinimo globa (apie 12-18 asmenų). Priimami globai asmenys nepriklausomai nuo jų religinių įsitikinimų.
- Maisto paketai neturtingoms šeimoms kartą per mėnesį (globojama apie 60 šeimų).
- Labdaros pietūs savaitgaliais, kuomet nedirba parapijos labdaros valgykla (maitinama apie 15 asmenų).
- Meno užsiėmimai globojamų šeimų vaikams kiekvieną šeštadienį.
- Katekizmo diena vaikams kiekvieną sekmadienį.
- Bendros maldos su vienuolyno globotiniais.
- Konsultacinė pagalba (duomenys iš Respondento 2 interviu).

Kretingos savivaldybėje socialinių paslaugų įstaigos yra ne tik Kretingos mieste, bet ir kitame rajono pakraštyje, t. y. Salantuose. Savivaldybės gyventojai į gyvenamosios vietos seniūnijas, kuriose dirba socialiniai darbuotojai, ar į Socialinių reikalų ir sveikatos skyrių, kuris yra pagrindinis socialinių paslaugų organizatorius, administruojantis socialinių paslaugų skyrimą Savivaldybės gyventojams, kreipiasi netekę darbo, gyvenamosios vietos, ištikus finansinėms, asmeninėms krizėms ar kitais atvejais, kai reikalinga socialinė pagalba.

Apžvelgus surinktą medžiagą ir interviu atsakymus, galime teigti, kad savivaldybėje rūpinamasi socialiai pažeidžiamais asmenimis. Daugiausia dėmesio skiriama probleminėms šeimoms ir tų šeimų vaikams, taip pat pagyvenusiems ir seniems žmonėms, neįgaliesiems.

Respondentų buvo klausama, ar Kretingos rajono savivaldybėje taikomas pagalbos teikimo modelis yra tinkamas? Jei ne, kodėl?

<..> "steigiant Dienos veiklos tarnybą buvo tikimasi pagyvenusiems žmonėms užimtumo, meninės veiklos galimybes. Kadangi Dienos veiklos grupę lanko žmonės, kuriems per 80 metų, dažnai tenka spręsti problemas, kurios tiktu slaugos ligoinei" (Respondentas 5).

Respondentai 1 ir 5 siūlo daugiau dėmesio skirti atokesniuose kaimuose gyvenantiems neįgaliems žmonėms.

Kretingoje aktyviai veikia Lietuvos pensininkų sąjungos „Bočiai“ skyrius, kuris į savo veiklą įtraukia daug pensinio amžiaus Kretingos rajono gyventojų, gyvuoja Trečiojo amžiaus universitetas. Tai padeda pagyvenusiems ir seniems žmonėms bendrauti, nenutraukti socialinių ryšių.

Kretingos rajone nėra išspręsta benamių problema, nėra numatyta laikinosios nakvynės vietų. Daug rūpesčių kelia asmenys, piktnaudžiaujantys alkoholiu, narkotikais. Juos neretai priglaudžia Motinos Teresės seserų vienuolynas, vėliau stengiamasi tokius asmenis nukreipti gydytis nuo priklausomybės alkoholiui ar narkotikams.

Galime daryti išvadą, kad pagalbos teikimo modelis Kretingos rajono savivaldybėje yra tinkamas. Įstaigų, teikiančių pagalbą, skaičius optimalus. Rūpinamasi visomis socialiai pažeidžiamomis žmonių grupėmis.

Respondentų buvo teiraujama: Kaip manote, kokios yra pagalbos teikimo tobulinimo galimybės?

<..> “keisti visuomenės požiūrį į socialiai pažeidžiamus asmenis, ugdyti dvasines vertybes“ (Respondentas 2).

<..> “trūksta įstaigų, teikiančių užimtumo programas, vykdančių projektinę veiklą. Ypač tai aktualu dirbant prevencinį darbą su paaugliais“ (Respondentas 3).

<..> “siekiant teikti kokybišką integralią pagalbą (socialinės globos ir slaugos paslaugas) namuose senyviems ir neįgaliems asmenims, 2013 metais pradėta vykdyti Integralios pagalbos plėtros programa, įgyvendinant bandomuosius projektus savivaldybėje. Integralią pagalbą teikia mobilios specialistų komanda, kurią sudaro slaugytoja, slaugytojų padėjėjai, socialinė darbuotoja, jos padėjėjai, kineziterapeutė ir masažistė. Jie padeda senyvo amžiaus žmonėms buityje, pataria, pavyzdžiui, dėl valstybės paramos, jei reikia, paaiškina, kaip tvarkyti reikiamus dokumentus. Specialistai suteikia pagalbą ligoniui (apversti, nuprausti, perkelti) bei pataria šeimos nariams dėl ligonio priežiūros, suteikia atokvėpio paslaugas, dėl to artimieji nepraranda galimybės dirbti nebijodami, kad nebus kam prižiūrėti sunkiai sergančių ar neįgalių šeimos narių“ (Respondentas 6).

Dažnai pagalbos teikimas ribojamas finansinių galimybių, tačiau yra vidinių rezervų palaikyti kokybišką paslaugos teikimą – darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, asmeninė motyvacija, savanorystės skleidimas, altruistinis nusiteikimas, visuomenės požiūrio formavimas.

Tyrimo metu respondentų buvo klausama: Kokiais pagrindiniais principais vadovaujates organizuojant pagalbos teikimą Kretingos rajono savivaldybėje?

<..> “humanizmo, noro padėti kitam žmogui“ (Respondentas 2).

<..> “taikomas sisteminis socialinio darbo modelis“ (Respondentas 3).

<..> “dirbant su vaikais iš rizikos grupės šeimų, dažniausiai taikomas klinikinis-korekcinis modelis, taip pat krizės intervencijos modelis“ (Respondentas 4).

<..> “taikomas psichosocialinis modelis, padedantis stiprinti ryšį su visuomene, artimaisiais“ (Respondentas 5).

<..> “vadovaujantis Socialinių paslaugų įstatymo nuostatomis; Dėl socialinių paslaugų gavimo, pateikdamas prašymą, į savivaldybės socialinės paramos skyrių gali kreiptis asmuo, jo šeimos nariai, rūpintojai (globėjai) arba kiti suinteresuotieji asmenys“ (Respondentas 6).

Aptariant pagalbos teikimo principus, pirmenybė teikiama humanistiniam principui. Šio darbo neįmanoma gerai dirbti, vadovaujantis tik pareigybinėmis instrukcijomis. Kretingoje nėra gaji atsirašinėjimo tarp institucijų sistema.

Respondentų buvo klausama: Su kokiomis įstaigomis/organizacijomis bendradarbiaujate ir koordinuojate savo veiklą?

<..> “pagrindiniai Kretingos Socialinio paslaugų centro bendradarbiavimo partneriai yra Kretingos miesto ir rajono seniūnijos, Kretingos miesto ir rajono sveikatos priežiūros ir švietimo įstaigos, Vaiko teisių apsaugos skyrius, policija, Darbo birža, Kretingos r. M. Valančiaus viešojo biblioteka, nevyriausybinės organizacijos: Kretingos moterų mokymo ir informavimo centras, Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Labdaros ir paramos fondas „Jaunimo sodyba“ ir kt.“ (Respondentas 6).

Tas pačias institucijas, bendruomenes vardijo ir kiti respondentai.

Respondentai 1, 2, 5 teigė taip pat bendradarbiaujantys su religinėmis bendruomenėmis, organizacijomis.

Respondentas 3 dažniausiai bendradarbiauja ir koordinuoja veiklą su švietimo, teisės, sveikatos priežiūros institucijomis, policija, pedagogine – psichologine tarnyba.

Respondentas 2 minėjo ir Klaipėdos nakvynės namus, iš kurios sulaukia prašymų priimti benamius. Prisiminė atvejį, kai negalėjo padėti Palangoje palapinėje žiemą gyvenusiam neįgaliam asmeniui. Vienintelė institucijų pagalba tam asmeniui buvo įrašymas į eilę socialiniam būstui gauti Palangoje.

Galime daryti išvadą, kad Kretingos savivaldybėje gerai koordinuojamos socialinės paslaugos ir socialiai pažeidžiami asmenys gali gauti tinkamą pagalbą. Valstybinės institucijos geranoriškai bendradarbiauja, stengdamiesi suteikti kuo efektyvesnę pagalbą.

Tyrimo metu buvo klausama: Kaip manote, kokios priemonės padėtų efektyviau teikti pagalbą socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms?

<..>“jauni neigalūs asmenys, lankantys Dienos veiklos centrą, turi daug galimybių plėtoti socialinius ryšius, lavinti save meninėje veikloje. Turime daug ugdymo priemonių, džiaugiamės geru materialiniu aprūpinimu. Tenka patirti, kad dėl artimųjų nesupratimo dalis neigalių jaunu žmonių nepatenka pas mus. Kai kada tai atsitinka dėl finansinio išskaičiavimo, nes už paslaugas reikia mokėti 20 procentų iš gaunamos pašalpos. Reikalinga didesnė informacijos sklaida“ (Respondentas 1).

<..>“reikia daugiau labdaros valgyklų, pasirūpinti benamiais“ (Respondentas 2).

<..>“reikia užimtumo programų vaikams ir jaunimui“ (Respondentas 3).

<..>“kurti dienos grupes vaikams iš socialinės rizikos šeimų“ (Respondentas 4).

<..>“pasirūpinti senais žmonėmis, gyvenančiais kaime, nes jie neturi galimybės lankyti Dienos veiklos grupę. Klientus vežiojame savo transportu, bet jis nėra pritaikytas vežti neigalius žmones“ (Respondentas 5).

<..>“siekdami užtikrinti kokybiškų paslaugų teikimą, rasti būdų padėti besikreipiantiems asmenims ne tik teikiamomis paslaugomis, bet ir materialinėmis priemonėmis“ (Respondentas 6).

Teikiama pagalba priklauso nuo skiriamo finansavimo, tačiau valstybės biudžetas yra ribotas. Respondentai pabrėžė, kad reiktų peržiūrėti priemonių planą, skirtą vaikų priežiūrai ir ugdymui. Savivaldybės ribose daugiau dėmesio skirti atokių kaimų gyventojams.

Respondentų buvo teiraujama: Kaip nustatote, kokia pagalba reikalinga socialiai pažeidžiamiems asmenims?

<..>“kai žmogus kreipiasi, stengiamės padėti spręsti jo problemas. Ne visuomet galime padėti“ (Respondentas 2).

<..>“palaikomas glaudus ryšys su švietimo, sveikatos priežiūros institucijomis, policija. Gavus informaciją apie problemą, organizuojama pagalba vaikui. Teikiama ir teisinė konsultacija“ (Respondentas 3.)

<..>“pirminę pagalbą nustato savivaldybės socialinės paramos skyrius ir nukreipia į atitinkamas institucijas. Socialiniai darbuotojai pagal asmens būklę koreguoja pagalbą“ (Respondentas 5).

<..>“pagal socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarką. Poreikio vertinimo procedūra yra labai svarbi paslaugų teikimo sėkmei“ (Respondentas 6).

Galima daryti išvadą, kad savivaldybėje gerai savo pareigas atlieka Socialinių reikalų ir sveikatos skyrius, kuris nukreipia besikreipiančius į savivaldybei priklausančias institucijas dėl pagalbos teikimo.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kokios yra pagrindinės problemos, susijusios su pagalbos teikimo koordinavimu? Kaip jas reikėtų spręsti?

<..> *“pagalbos teikimo koordinavimas vyksta gana gerai. Šiuo atveju duodami nurodymai „iš viršaus į apačią“.* (Respondentas 3).

<..> *“per mažai dėmesio skiriama šeimoms su vaikais, reikia teikti joms efektyvesnę socialinę pagalbą“* (Respondentas 4).

<..> *“komandos nariams pasidalinti tiksliai ir aiškiai savo pareigomis, apibrėžiant jų uždavinius“* (Respondentas 5).

<..> *“tarpinstitucinio bendradarbiavimo problemos: sudėtinga sukviesti reikiamą komandą, vengia atlikti savo darbą iki galo“* (Respondentas 6).

Respondentai 1, 2 atkreipė dėmesį, kad sunkiausia padėti neigaliam darbingo amžiaus žmogui. Per mažai įdarbinimo programų neigaliesiems, arba jos veikia tik popieriuje. Menka neigalumo socialinė išmoka neleidžia patenkinti būtinausių gyvenimo poreikių. Ypač skaudžiai tai atsiliepia vienišiams žmonėms. Šios problemos neišsprendžiamos savivaldybės lygiu.

Galima daryti išvadą, kad įvairios tarnybos pakankamai operatyviai reaguoja į problemų sprendimą, tačiau pasitaiko biurokratinių trukdžių. Šalies mastu reiktų koordinuoti įdarbinimo galimybes neigaliesiems, turintiems dalinį darbingumą.

Respondentų buvo teirujamasi: Kaip vertinate pagalbos teikimo socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms teisinį reglamentavimą? Kuriuos įstatymus siūlytumėte tobulinti?

<..> *“įstatymų vykdymui trūksta operatyvumo“* (Respondentas 2).

<..> *“vadovaujamosi priimtais įstatymais“* (Respondentas 3).

<..> *“valstybės įstatymai tinkamai sutvarkyti, tačiau trūksta kontrolės“* (Respondentas 5).

<..> *“nėra teisiškai apibrėžtos visos socialiai pažeidžiamų žmonių grupės, trūksta rekomendacijų“* (Respondentas 6).

Kiekviena institucija turi konkrečią tvarką, kaip padėti socialiai pažeidžiamiesiems asmenims ir vadovujasi priimtais įstatymais ir teisės normomis.

IŠVADOS

1. Išanalizavus pagalbos koordinavimo teorinius aspektus, galime teigti, kad efektyvi pagalba labai priklauso nuo koordinavimo kokybės. Kuo efektyvesnė pagalbos tarnybų veikla, tuo greičiau sulaukiama sėkmės. Didelę įtaką turi vadovų profesionalumas. Viešojo administravimo pagrindai reikalingi ne tik valstybinių institucijų darbuotojams, vadovams, bet ir visuomeninių organizacijų, bendruomenių veiklos organizavime.
2. Žmogus negali tapti socializacijos proceso auka, pagalbos koordinavimas turi atspindėti humanizmo siekius. Kartais dėl biurokratinių trukdžių laiku nesuteikiama pagalba, šiuo požiūriu pranašesnės visuomeninės organizacijos, labdaros įstaigos. Griežtai laikomasi teritorinio principo (pvz. pagalbos reikalingas asmuo nėra registruotas rajone), nėra vienodo dėmesio visoms socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms.
3. Socialinės apsaugos srityje socialinės rizikos prevencija gali padėti išvengti socialinės rizikos padarinių. Apgalvotai koordinuojant šią sritį, turėtume mažiau socialinės rizikos padarinių, kuomet tenka nuostolius kompensuoti paskutinėje stadijoje. Tai labiausiai pastebima vaiko teisių apsaugoje, valstybės šeimos politikoje.
4. Įvertinus įstatyminę bazę, kuri reguliuoja valstybinio socialinio aprūpinimo santykių pagrindus, galime teigti, kad didžiausia atsakomybė tenka savivaldybėms ir jų administracijai už Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinio aprūpinimo politikos įgyvendinimą. Nors tie patys įstatymai galioja visoje šalyje, kartais matome skirtingus savivaldybių socialinės politikos rezultatus. Tačiau yra problemų, kurias reikia spręsti valstybės lygmeniu.
5. Interviu su Kretingos rajono savivaldybės socialinių paslaugų sektoriaus darbuotojais atskleidė, kad pagalbos teikimas Kretingos rajone gerai koordinuojamas, sukurtas optimalus socialinę pagalbą teikiančių įstaigų tinklas, pagalba teikiama visoms socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms. Kretingoje stipri katalikiška bendruomenė, yra keli vienuolynai, veikia labdaros ir paramos visuomeninės organizacijos.

6. Interviu su respondentais atskleidė, kad teikiama pagalba pasiekia ne visus socialiai pažeidžiamus asmenis. Egzistuoja skirtumas tarp Kretingos miesto ir atokesnių kaimų gyventojų. Pastaruosius sunkiau pasiekia informacija apie teikiamą pagalbą, trūksta visuomenės informavimo. Tai gilina socialinę atskirtį ir būtiną socialinių poreikių tenkinimą.

7. Keistinas visuomenės požiūris į socialiai pažeidžiamus asmenis. Problemiškos situacijos susidaro dėl nepalankių gyvenimo aplinkybių, nemokėjimo prisitaikyti prie visuomenės pokyčių. Svarbu pastebėti į krizinę situaciją patekusius žmones, nukreipti juos į atitinkamas tarnybas. Jų koordinuota pagalba padės spręsti socialiai pažeidžiamų žmonių problemas.

REKOMENDACIJOS

Kretingos rajono savivaldybės atstovams:

- Teikti išsamią informaciją apie teikiamas paslaugas, nukreipti kiekvieną socialinės paslaugos gavėją tinkama linkme, tam reikalui būtina atitinkama informacinė sklaida;
- Užtikrinti kokybiškas paslaugas kiekvienam paramos gavėjui, sudaryti sąlygas, kurios atitiktų vartotojo lūkesčius.

Socialinių paslaugų teikėjams:

- Sudaryti tinkamas sąlygas, kad asmuo, socialinės paramos gavėjas, gautų tinkamą aprūpinimą (pvz. socialiniam būstui gauti);
- Organizuoti ir teikti valstybės remiamus projektus (pvz. ES struktūrinė parama), tuo būdu gerinant socialines paslaugas teikiančių įstaigų būklę;
- Palaikyti glaudų ryšį su kitomis organizacijomis, kad viešasis sektorius bendradarbiautų su nevyriausybinėmis organizacijomis.

Viešojo valdymo (administravimo) institucijoms:

- Rengti pakankamos kvalifikacijos valstybės tarnautojus, tobulinti jų kompetenciją, tuo būdu sudarant sąlygas aukštesnės kokybės paslaugoms;
- Iš esmės sureguliuoti viešojo administravimo sistemą atitinkamais būdais, siekiant supaprastinti viešųjų paslaugų procedūrų tvarką, siekiant geresnės paslaugų kokybės ir prieinamumo, tam tikslui panaudojant įvairias priemones.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Baršauskienė, V., Butkevičienė, E., Vaidelytė, E. (2008). *Nevyriausybių organizacijų veikla*. Kaunas: Technologija.
2. Baršauskienė, V. (2003). Viešasis administravimas: monografija. Kn. A. Raipa (red.), *Personalo administravimas viešajame sektoriuje* (pp. 214-250). Kaunas: Technologija.
3. Barvydienė, V. (2003). Viešasis administravimas: monografija. Kn. A. Raipa (red.), *Vadovavimas ir vadovas viešojoje organizacijoje* (pp. 150-172). Kaunas: Technologija.
4. Butkevičienė, E., Vaidelytė, E. (2013). *Nevyriausybės organizacijos ir jų veikla*. Kaunas: Technologija.
5. Čiočys, P. (2002). *Teisės pagrindai*. Vilnius: Vilniaus vadybos kolegija.
6. Čiurinskienė, D., Žemaitytė, I. (2004). Socialinis darbas: mokslo darbai. Kn. J.M. Bagdonavičienė (red.), *Nuteistųjų požiūris į dalyvavimą socialinėse programose kaip resocializacijos galimybę* (pp.45-46). Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
7. Danilova, P.I., Firsovas, M.V., Kozlovos, A.A. (2004). *Socialinis darbas*. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija.
8. Fayol, H. (2005). *Administravimas: teorija ir praktika (vadybos klasika)*. Vilnius: Eugrimas.
9. Ginevičius R., Sūdžius V. (2007). *Organizacijų teorija*. Vilnius: Technika.
10. Grigaliūnas, M. (2011). Informacijos mokslai. *Organizacinis visuomenės įtikinėjimo tinklas kaip socialinės inžinerijos instrumentas: savanorystės populiarinimo Lietuvoje atvejis*. (pp. 24-41). Vilnius: Vilniaus universitetas.
11. Gudelis, D., Guogis, A., Kaziliūnas, A., Mickus, J., Vareikytė, A. (2006). *Socialinių paslaugų tobulinimas Lietuvos savivaldybėse: Atviros Lietuvos fondo 2004 metais remto tyrimo ataskaita*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
12. Jasaitis, E. (2003). Viešasis administravimas: monografija. Kn. A. Raipa (red.), *Įvadas į viešąjį administravimą* (pp. 7-10). Kaunas: Technologija.
13. Išoraitė, M. (2007). *Socialinių paslaugų administravimas: mokomasis leidinys*. Vilnius: Saulelė.
14. Kiušaitė, J. (2012). *Socialinis darbas su specialiujų poreikių turinčiais asmenimis: metodinė priemonė*. Vilnius: Edukologija.
15. Kučinskas, V., Kučinskienė, R. (2000). *Socialinis darbas švietimo sistemoje*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
16. Lane, J.E. (2001). *Viešasis sektorius*. Vilnius: Margi raštai.
17. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. Nr VIII-1234. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 60-1945.
18. Liobikienė, T.N. (2006). *Krizių intervencija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
19. Martinkus, B., Sakalas, A., Savanevičienė, A. (2006). *Darbo išteklių ekonomika ir valdymas*. Kaunas: Technologija.
20. Obrazcovas, V. (2006). *Valdymo ir administravimo metodai*. Vilnius: Eugrimas.

21. Obrazcovas, V. (2006). *Valdymo ir administravimo pagrindai*. Vilnius: Baltos lankos.
22. Pagrindinių viešųjų ir administracinių paslaugų vertinimas (2010). Tyrimo ataskaita. Vilnius: Europos regioninės plėtros fondas.
23. Pieters, D. (1998). *Įvadas į pagrindinius socialinės apsaugos principus*. Vilnius: Eugrimas.
24. Puškorius, S. (Red.) (2006). *Savivaldos institucijų socialinis politinis veiksmingumas: monografija*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras.
25. Sagatys, G. (2006). *Vaiko teisė į šeimos ryšius*. Vilnius: Teisinės informacijos centras.
26. Sutton, C. (1999). *Socialinis darbas, bendruomenės veikla ir psichologija*. Vilnius: Specialiosios psichologijos laboratorija.
27. Šakočius, A. (2003). Viešasis administravimas: monografija. Kn. A. Raipa (red.), *Teisinio reguliavimo pagrindai viešajame administravime* (pp. 253-257). Kaunas: Technologija, 2003.
28. Šilinskytė, A. (2013). Nevyriausybinių organizacijų išorinių ryšių ir tarpusavio bendradarbiavimo įtaka veiklos efektyvumui. *Viešoji politika ir administravimas*, 4, 677-688.
29. Šilinskytė, A. (2013). Nevyriausybinių organizacijų veikla ir vaidmuo Lietuvoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 2, 326-338.
30. Valackienė, A. (2005). *Sociologinis tyrimas: vadovėlis*. Kaunas: Technologija.
31. Zaicev, S. (2007). *Socialinio sektoriaus ekonomika*. Vilnius: Vilniaus Gedimino technikos universiteto leidykla „Technika“.
32. Žalimienė, L. (2011). „Socialiai remtini“, „socialinės rizikos“, „globotiniai“... Kokią visuomenę konstruoja Lietuvos socialinės paramos politika? *Kultūra ir visuomenė*, 2 (1), 49 – 60.
33. Žalimienė, L. (2003). *Socialinės paslaugos*. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija.
34. Žilinskas, G. (2003). Viešasis administravimas: monografija. Kn. A. Raipa (red.), *Valstybinės valdžios politinė – teritorinė organizacija ir jos formos* (pp. 77). Kaunas: Technologija, 2003.
35. Kretingos Dienos veiklos centras [žiūrėta 2014-12-29]. Prieiga per internetą: www.neigalieji.lt.
36. Kretingos rajono savivaldybės Socialinių reikalų ir sveikatos skyrius [žiūrėta 2014-12-30]. Prieiga per internetą: www.kretingos.lt.
37. Kretingos socialinių paslaugų centras [žiūrėta 2015-01-12]. Prieiga per internetą: www.spc.kretingos.lt.
38. Kretingos vaiko teisių apsaugos tarnyba [žiūrėta 2015-01-07]. Prieiga per internetą: www.kretinga.lt.
39. LR valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymas [žiūrėta 2015-01-17]. Prieiga per internetą: <http://www.socmin.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai/istatymai.html>.
40. NVO informacijos ir paramos centras [žiūrėta 2014-04-27]. Prieiga per internetą: <http://www.nisc.lt/lt/index.php>.
41. Padvarių socialinės globos namai [žiūrėta 2015-01-23]. Prieiga per internetą: www.padvariai.lt.
42. European Commission. General Policy [žiūrėta 2015-01-09]. Prieiga per internetą: ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/.../d15.4-lt.pdf.
43. Lietuvos statistikos departamentas [žiūrėta 2014-09-15]. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3050101&PLanguage=0&>.

44. Raipa, A. Socialiniai pokyčiai ir modernus viešasis administravimas [žiūrėta 2014-11-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.ebiblioteka.lt/resursai/LMA/Filosofija/F-54.pdf>>.
45. Socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situacijos, poreikių ir rezultatyvumo vertinimas, siekiant efektyviai panaudoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą. Vertinimo ataskaita [žiūrėta 2014-10-05]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/liepa_SADM_vertinimo_ataskaita_2011.pdf>.
46. Lietuvos Respublikos Seimas. Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas [žiūrėta 2014-09-10]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=400334&p_query=smurtas&p_tr2=2>.
47. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. Viešojo administravimo įstatymas [žiūrėta 2014-12-04]. Prieiga per internetą: <http://www.vrm.lt/Viesasis_administravimas194>.
48. Lietuvos socialinės apsaugos sistemos organizavimas [žiūrėta 2014-09-08]. Prieiga per internetą: <SIV – LT SS sistema įstatymai.pdf>.
49. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija [žiūrėta 2013-10-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.socmin.lt/lt/ataskaitos.html>>.

1 PRIEDAS**INTERVIU KLAUSIMYNAS**

1. Kokią pagalbą ir kokioms socialiai pažeidžiamų žmonių grupėms teikiate?
2. Jūsų nuomone, ar Kretingos rajono savivaldybėje taikomas pagalbos teikimo modelis yra tinkamas ? Jei ne, kodėl ?
3. Kaip manote, kokios yra pagalbos teikimo tobulinimo galimybės?
4. Kokiais pagrindiniais principais vadovaujate organizuojant pagalbos teikimą Kretingos rajono savivaldybėje ?
5. Su kokiomis įstaigomis/organizacijomis bendradarbiaujate ir koordinuojate savo veiklą?
6. Kaip manote, kokios priemonės padėtų efektyviau teikti pagalbą socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms?
7. Kaip nustatote, kokia pagalba reikalinga socialiai pažeidžiamiesiems asmenims?
8. Jūsų nuomone, kokios yra pagrindinės problemos, susijusios su pagalbos teikimo koordinavimu? Kaip jas reikėtų spręsti?
9. Kaip vertinate pagalbos teikimo socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms teisinį reglamentavimą? Kuriuos įstatymus siūlytumėte tobulinti ?